ОВИД

КВІТЕНЬ
APRIL
1959
РІК X
Ч. 4 (102)
Ціна 40 ц.

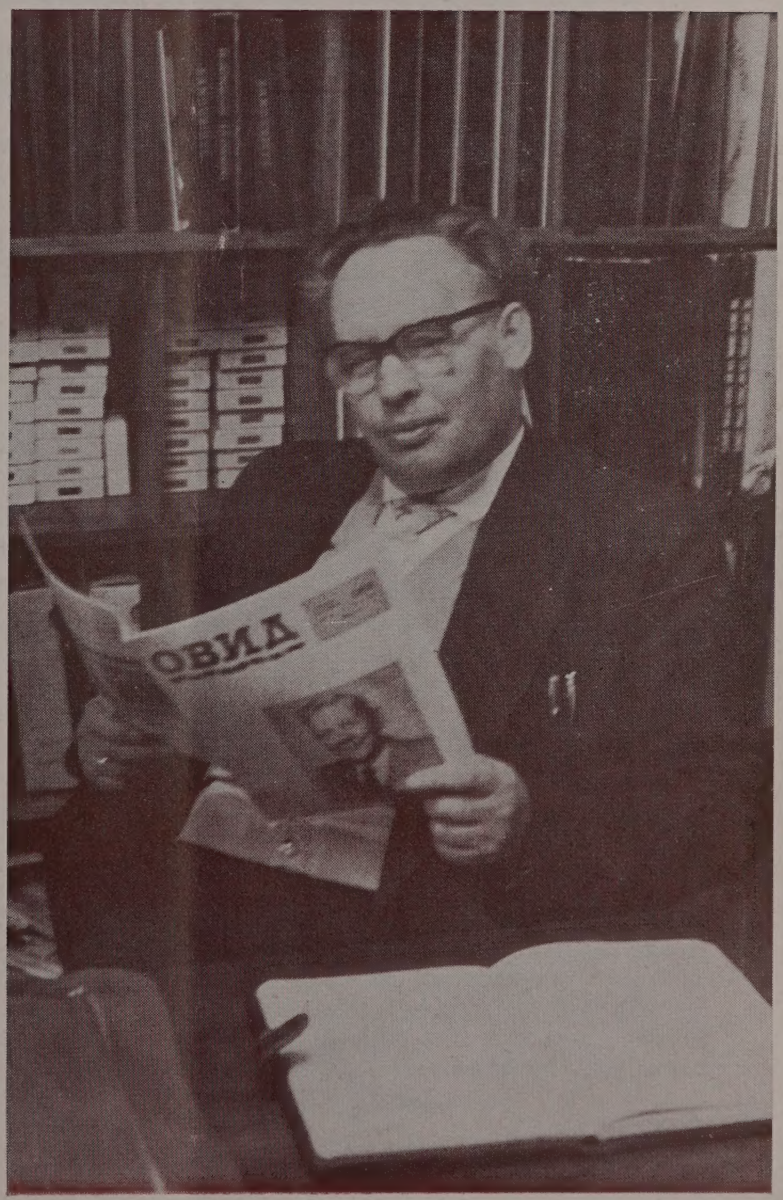

НА СПЛАТИ ПО ОДНОМУ ДОЛЯРОВІ ТИЖНЕВО

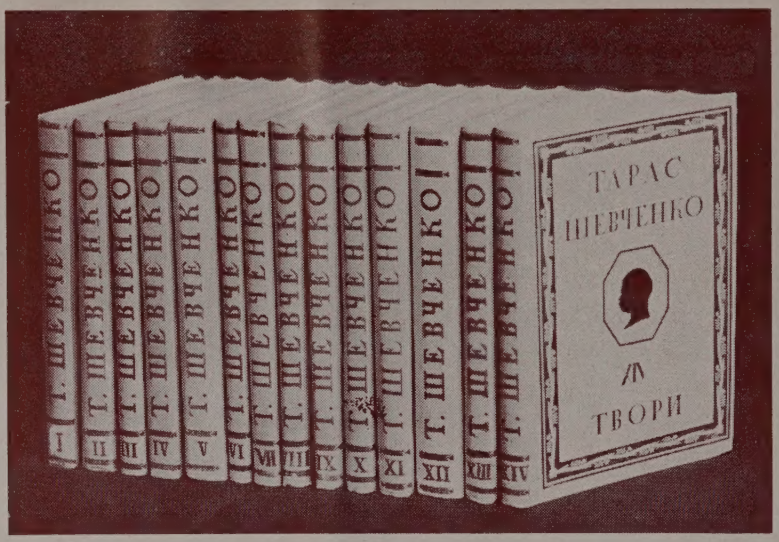

Повне Видання Творів Тараса Шевченка

Т. I. Поезії до року 1843.

Т. II. Поезії 1843 - 1847 рр.

Т. III. Поезії 1847 - 1857 рр.

Т. IV. Поезії 1857 - 1861 рр.

Т. V. Назар Стодоля. — Різні твори.

Т. VI. Повісті: Художник. — Наймичка. — Варнак.

Т. VII. Повісті: Княгиня. — Музика. — Нещасний. Капітанша.

Т. VIII. Повісті: Близнята. — Мандрівка.

Т. IX. Журнал.

Т. X. Листи.

Редактор тт. I - X — П. Зайцев

Т. XI. Т. Шевченко, як маляр (160 репродукцій малюнків). Автор розвідки — Д. Антонович.

Т. XII. Т. Шевченко в чужих мовах. Переклади Шевченка на інші мови. Редагує Р. Смаль-Стоцький.

Т. XIII. Збірник статтей про Т. Шевченка та його творчість (в тому ще ніде недрукована праця Юрія Клена).

Т. XIV. Бібліографія творів Т. Шевченка та праць про нього. В. Дорошенко.

Перший наклад Повного Видання Творів Тараса Шевченка видав Український Науковий Інститут у Варшаві.
Появилося воно під редакцією окремої Редакційної Комісії в складі:
Голова — О. Лотоцький, секретар — Р. Смаль-Стоцький,
Редактор — Павло Зайцев.
Автори поясняльних статтей і дослідчих праць, друкованих у цьому Повному Виданні Творів Тараса Шевченка:
Антонович Д., Білецький Л., Брик І., Дорошенко В., Дорошенко Д., Дубицький І., Зайцев П., Кордуба М., Лепкий Б., Лотоцький О., Луців Л., Маланюк Є., Сірополко С., Січинський В., Смаль-Стоцький Р., Смаль-Стоцький С. і Чижевський Д.
Другий наклад Повного Видання Творів Тараса Шевченка видає Видавництво Миколи Денисюка напередодні 100-літніх ювілейних святкувань.
Повне Видання Творів Тараса Шевченка Видавництва Миколи Денисюка матиме 14 томів, друкованих на доброму білому папері, гарно оправлених в імітацію шкіри, з позолоченням. Ціна за ввесь комплет цього монументального видання лише $ 60.00 на сплати по одному долярові тижнево або по 4 - 5 долярів місячно. За ближчими інформаціями та за ілюстрованими проспектами звертатися на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING COMPANY
2228 W. Chicago Ave. Phone EV 4 - 3868
Chicago 22, Ill.

Повне Видання Творів Тараса Шевченка

УЖЕ ЗАКІНЧЕНО ДРУК ПЕРШОГО ТОМУ

У ПЕРШОМУ ТОМІ ВИДРУКУВАНІ

ЧИГИРИНСЬКИЙ КОБЗАР І ГАЙДАМАКИ

Загальна редакція першого тому: **Павло Зайцев**
Поясняльні статті до цього тому написали: **Білецький Л., Брик І., Дорошенко В., Зайцев П., Маланюк Є.** Варіянти та уваги до тексту упорядкував **П. Зайцев** за технічною допомогою **І Дубицького.**
Передмову в українській та англійській мовах до 14-томового Повного Видання Творів Тараса Шевченка Видавництва Миколи Денисюка написав **проф. Роман Смаль-Стоцький** — Президент Головної Ради Наукових Товариств ім. Т. Шевченка. Ця передмова в обидвох мовах видрукувана в першому томі.
Обкладинка до нового видання — роботи **арт.-мал. Едварда Козака.**

Увага! Увага!

Хто хоче пізнати Україну з дореволюційних засів (до 1917-го року), той повинен прочитати спомини нашого славного маляра Олекси Грищенка:

„УКРАЇНА МОЇХ БЛАКИТНИХ ДНІВ"

Книга має 256 сторінок друку, обкладинка в чотирьох кольорах роботи автора.

— Продажна ціна $ 2.20 —

„ГАННА"

Роман з діпівсько-таборового життя. Авторка — Марія Ковальська.

Книжка має 127 сторінок друку, її продажна ціна — 90 центів.

Із замовленням звертатись до:

Verlag „Dniprowa Chwyla"
Munich 37, Postfach 35 — Germany

або до В-ва М. Денисюка на адресу:

OVYD — 2228 W. Chicago Ave — Chicago 22, Ill.

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ — РУСИ

Михайла Грушевського
XI томів у цінi $ 82.50 за цілість. Продаємо на догідні сплати

Замовлення слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING CO.
2228 W. Chicago Avenue, Chicago 22, Illinois — U. S. A.

ОВИД

ОВИДІОН

The Monthly Newsmagazine

Vol. X, No. 4 — April, 1959

EDITOR
Mykola Denysiuk

PUBLISHER
Mykola Denysiuk Publishing Co.
2228 W. Chicago Ave.
Chicago 22, Iillnois, USA.
Tel. EVerglade 4-3868

Branches:
6 Churchill Ave.
Toronto 3, Ont., Canada
c. Santo Tome 4000
Buenos Aires, Argentina

Representatives:
Australia
Fokshan Library & Book Supply
1 Barvon St.
Glenroy W. 9. Vic.

England
Ukrainian Booksellers
49, Linden Gardens
London W. 2.

Belgium
Ihnat Stachij
Esneux en Iiege

Second-class mail privileges autorized at Chicago, Illinois

Authorized as Second-class mail, Post Office Dept., Ottawa

Composition by T. Olschansky

Printed by The Alliance Press
1130 N. Ashland Avenue
Chicago 22, Illinois — U.S.A.

All rights reserved under International and Pan-American Copyright Conventions

Subscription $ 4.00 yearly

Видає й редагує
Микола Денисюк

Статті, підписані повним іменем або ініціялами, не обов'язково висловлюють думку редакції.

Всі права застережені

Річна передплата:

Австралія і Англія — шіл.	30.-
Аргентина — арг. пезів	120.-
Бразилія — круйзерів	240.-
ЗДА, Канада і ін. — дол.	4.-
Німеччина — ДМ	10.-
Франція — фр. фр.	800.-

ЗМІСТ

О. Теліга — Книжка — духова зброя	5
М. Юрська — *** (поезія)	6
М. Денисюк — Політичне інтерв'ю з І. Багряним	7
О. Мак — Серед туману	10
Л. Полтава — З недрукованих поезій	10
Ст. Риндик — „Невеличка проблема"	11
Г. Черінь — Ластівки (поезія)	14
Р. Турянський — Сомалія (репортаж)	15
О. Решетило — Родина	18
О. Копач — „Філософ незнаного ероса"	20
Ікер — Щасливий день (гумореска)	22
В. Дорошенко — Гоголівські типи на Україні	23
Л. Храплива — Відвідини	27
М. Денисюк — Дискусійний вечір „Овиду" у Вашингтоні	28
В. Дорошенко і Р. Паклен — Серед книжок	29
Ю. Максимчук — Державу завойовано — нації не упокорено (філателія)	31

На обкладинці: Іван Багряний в Редакції „Овиду"

ГОСТІ НАШОГО ВИДАВНИЦТВА

Від появи попереднього числа „Овиду" відвідали нас й вписалися до пропам'ятної книги нашого видавництва: Іван Смолій (письменник, автор нашого видання „Манекени"), д-р Степан Росоха (б. заступник голови Сейму Карпатської України), д-р Роман Ричок (краєвий організатор Українського Робітничого Союзу), Любомир Мацюк (артист-співак з Бразилії) і д-р Любомир О. Ортинський (журналіст, член Генерального Секретаріяту ЗП УГВР; в одному з наступних чисел „Овиду" надрукуємо політичне інтерв'ю з ним).

Любомир Мацюк — тенор, гість з Бразилії, відвідав редакцію „Овиду" при нагоді свого спільного концерту із дружиною Ією Мацюк (див. обкладинка „Овиду" ч. 1/58) у Чікаго

Smith Corona

Portable Typewriter

SILENT — SUPER — STERLING — CLIPER — SKYRITER

AUTORIZED DEALER:

MYKOLA DENYSIUK

2228 W. CHICAGO Ave. CHICAGO 22, ILL., USA

Маємо в продажу англійські, українські та в усіх інших мовах

МАШИНИ ДО ПИСАННЯ

найкращої американської продукції у великому виборі — по низьких, приступних цінах, на догідні сплати, без дораховування відсотків.

Приймаємо позамісцеві замовлення і висилаємо машини до писання до всіх стейтів ЗДА та до інших країн.

Якщо хочете придбати собі або Вашим рідним доброякісну та ще й із фабричною ґарантією машину до писання, звертайтеся до нас особисто, письмово або телефонічно, а ми обслужимо Вас скоро й догідно.

РІК X., Ч. 4 (102) ОВИД КВІТЕНЬ 1959

Олена Теліга *)

КНИЖКА -- ДУХОВА ЗБРОЯ

Є в Лесі Українки в її драматичній поемі „Бояриня" така сцена: в XVII ст. за часів великої руїни, коли Укріана ввесь час палала пожежею повстань, в короткій перерві між цими пожежами, в одну з небагатьох спокійних годин, у домі старого козака Перебійного стикаються два яскраві типи тодішньої молоді. Один з них — Іван Перебійний, для якого символом визволення є тільки меч, схоплений у власну руку. Другий — такий же молодий українець, але вже царський боярин — Степан, що більш усього на світі боїться гострого леза цього меча, з присохлою до нього кров'ю, а ліпше майбутнє своєї батьківщини бачить лише в силі розумного, розсудливого слова.

Іван і Степан, люди однієї нації і одного покоління, відразу ж при першій зустрічі зударяються один з одним, мов представники двох різних світів. Слово і меч схрещуються в них, як дві ворожі зброї, що в жодному разі не хочуть змагатися побіч, лише проти себе!

„Невже ж мушкет і шабля
мають більше сили та чести,
ніж перо та щире слово!
Ні, учено мене не так" —

вигукує з найбільшим переконанням лагідний, освічений боярин. І з таким же твердим переконанням і ще більшою погордою кидає йому у відповідь Іван: „Це в Києві ченці навчають отакого!"

Зударившись на коротку хвилину з собою, ці два світи не йдуть далі поруч, а розминаються. Боярин Степан, покірний голосові солодких чужих слів, які охоче вичитує з улюблених книжок, їде в Москву служити чужому цареві і тягне за собою ще одну українську душу — свою дружину.

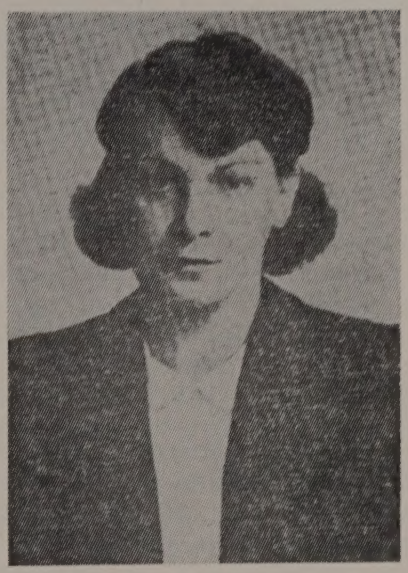

Олена Теліга

Незламний син свого народу, Іван Перебійний, вірний наказові своєї крови, кидається з одного змагання в друге і напевно гине в рядах, зменшиних тими людьми, яким слово вирвало з рук меча ...

І чи ж може бути дивним, що й пізніші люди чину, люди типу войовничого Івана, почали ставитися з погордою й недовір'ям до слова, до тих клятих книжок, що, мов найгірший ворог або зрадливий союзник, своїм облесливим фантастичним дурманом відтягали піймані собою душі від зброї, від боротьби за батьківщину — у якусь невідому порожнечу. Зрадливим видавалося їм це Слово, що ще недавно у героїчних творах княжої доби, у блискучих козацьких літописах, підтримувало силу зброї, вказувало дорогу до боротьби, а тепер, самозакохане і певне своєї власної сили, хотіло бу-

*) Промова, виголошена авторкою на виставі української книжки в Кракові 1940 р.; ми одержали її від ред. Б. Гошовського.

ти не помічником чину, навіть не рівним коло нього, лише самостійним володарем, найліпшим приятелем холодного міркування чи літеплої любови до всіх, навіть до ворога ...

А все ж сила і такого слова була велика. Вороги наші, вибивши нам правдиву зброю з рук, впоїли в нас переконання, що єдиною зброєю, яка взагалі у нас може бути, є слово і то лише те слово, яке вони нам підсовують. Прокляттям нашим було те, що ця зброя, яку ми перейняли з чужих рук, була дійсно зброєю — лише проти нас самих! Тому що молодь, задивлена у книжку, віруючи магнетичному чарові прекрасних речень, ішла нераз шляхами боярина служити чужим царям. Сміливі ж нащадки неприєднаного, войовничого Івана, з безсилою люттю кляли, дивлячись на ржавіючий меч, до якого жодне гаряче, бунтівниче слово не штовхало тисяч жадібних рук ... Мертвим у безвісті блукало слово, не сперте на тягар меча, мертвою лежала зброя, неокрилена благодаттю слова. І, власне, під час цієї ворожнечі між словом і зброєю виступило в захист меча — друге, інше Слово. Воно випливло з далекої народної творчости, стрілою вирвалося з героїчних літописів і, спершись на віднайдену зброю, залунало голосно в поезії Шевченка. І перемогло, як перемагає все, що йде з мечем у руках. Правда, перемогло не відразу. Ще протягом майже половини XIX ст. лагідні нащадки молодого боярина старалися розтиснути те, що під впливом Шевченкового слова затиснулося. Нащадки царського боярина хотіли закидати свою батьківщину книжками — з любови до книжок, не до батьківщини! — байдуже якими. Їм все одно було, що саме втисне їхнє слово замість доброї зброї в тисячі рук: плуг, молот, перо чи дар переможцеві. І ті книжки теж не раз були духовою зброєю на користь ворога!

Та все ж Шевченківський меч, прорізавши майже порожнечу кількох десятиліть, знайшов аж дві руки, що міцно його стиснули: Франка, а передусім Лесі Українки.

Франко зрозумів добре, яку печать кладе слово на душу всієї нації, і свою націю хотів він бачити нацією героїв. Його войовничий Єгошуя кличе всіх своїх до боротьби так, що, здається, за хвилину

„Єгошуї клич
гирл сто тисяч повторить
і з номадів лінивих ця мить
люд героїв сотворить"

і таким кличем хотів Франко зробити своє слово, свою духову зброю.

Ще більше послідовною в кожному своєму творі є Леся Українка. Устами кожного із своїх героїв вона закликає, навертає злагіднілих людей до боротьби. Навіть арфу в руках мистця, грека Антея, обертає вона в зброю, коли треба влучити нею в жінку, що прийшла віддавати свій талант переможцеві римлянинові.

Останнє покоління письменників, люди вже XX-го віку, під впливом своїх попередників і під впливом своєї суворої та войовничої доби, ще більше загострено відчули правдиве і найбільше завдання слова: стати тут же близько коло зброї. І з нею бути і для неї! Стараючись наставити в один бік цих два, так не раз ворожих собі досі леза. Виразом цього була навіть назва збірки одного з найвизначніших представників сучасної поезії — Євгена Маланюка „ Стилет і Стилос".

Отже, хай у наші часи, часи великої руїни всього старого світогляду і одночасно відродження творчої української духовости, не буде в нашій дійсності ані одного войовничого революціонера Івана, що легковажив би силу слова, яке стоїть на сторожі зброї. Нехай не буде ні одного освіченого книжника боярина, якому б книжка заступила дорогу до зброї.

Книжка — духова зброя — сміливо стає поруч залізної зброї.

Але, кидаючи це гасло, називаючи книжку духовою зброєю, мусимо пам'ятати, що з нею, як і з правдивою зброєю, треба поводитись обережно. В непевних, недосвідчених руках вона може скалічити, а то й знищити не ворога, а її власника.

Коли ж тримаємо цю зброю так, що вона влучає безпомилково, можемо бути певні, що, усуваючи з дороги все вороже, приспішуємо свій марш до мети і наближаємо час перемоги.

М. Юрська

***

Із вирію вертаються птахи
На парусах провесняних вітрів,
Знов сподіванням сповнюються дні,
Знов ваблять в даль несходжені шляхи.

Теплом надій невиснені ще сни
Ворушать плеса мертвих берегів,
Щоб із мрячних душевних пустирів
Привести смуток твій до брам весни.

На буревійні роздоріжжя вийди,
Вітрам назустріч піднеси чоло,
Бо невідклично і до тебе прийде

Зов трепетний. Не відхиляй долонь
Від келеха життя: терпкий напій
Перехили до дна. Прийми, як дар,
Полинну радість і солодкий біль.

Чікаго, в березні 1959.

Микола Денисюк

Політичне інтерв'ю з І. Багряним

Іван Багряний в редакції „Овиду"

У часі свого перебування в Чікаго голова Української Національної Ради, Іван Багряний, відвідав редакцію „Овиду". Понад дві години провели ми разом з Гостем, порушуючи в розмовах увесь комплекс нашого положення на Батьківщині і на чужині. З уваги на наше приязне знайомство ще з Іннсбруку, в Австрії, а пізніше із зустрічей у Німеччині, наша розмова була щира й безпосередня навіть про справи, в яких ми не знаходили цілковитого погодження думок.

Про стан видавничої продукції й літературної творчости на чужині ми скоро знайшли спільну мову. Іван Багряний не може нарікати на читача, бо його твори, подібно як твори Ольги Мак, появляються, як на наші умови, поважними накладами і не затримуються на книгарських полицях. Це підтримує мою оцінку положення, що нема кризи українського читача. Цих двоє письменників наочно нам це доводять, вони не нарікають на еміграційні обставини, але пишуть свої твори, а читачі їх радо читають.

На мою думку, Іван Багряний з Ольгою Мак і Оленою Звичайною творять на нашому літературному парнасі трійцю письменників, яких твори в останньому часі мають найбільше покупців. Бажання Івана Багряного ввійти в світову літературу є також і нашим бажанням, і це лежить в рамках можливостей, доказом чого можна вважати появу його „Тигроловів" кількома виданнями англійською, а останньо і голляндською мовами.

Нашої розмови ми не могли обмежити виключно до літературно-видавничих справ, бо Іван Багряний не тільки письменник, але й лідер одної з двох, на мою думку, найбільших українських політичних формацій на чужині. Доцінюючи вагу інших політичних організацій, ми все ж таки є свідками, що головна розгра відбувається тепер між двома потенційно найбільшими політичними середовищами, між націоналістичним середовищем, очолюваним Степаном Бандерою і Ярославом Стецьком (ЗЧ ОУН), і революційними демократами, очолюваними Іваном Багряним (УРДП). Вони надають тон нашій політичній дійсності. Хоч у їхній полемічній „канонаді" чуємо часто „сильні" аргументи обопільного недоцінювання чи навіть заперечування, але незаперечним фактом є, що вони: мають найкраще здисципліновані кадри; мають найбільше читку свою політичну пресу; книжкові видання їхніх видавництв появляються найбільшими тиражами; вони мають свої молодечі організації; їхні провідники (недавно Ярослав Стецько, а тепер Іван Багряний) втішалися в ЗДА ентузіястичним прийняттям своїх однодумців., і ми бачили, що вони їх мають. Обом середовищам треба беззастережно визнати, що вони зуміли зайняти позиції, з яких тримають, так би мовити, в мобілізаційній готовості широкі кола українців на чужині, хоч покищо відокремлено кожне в своїй сфері діяння. Зокрема заслугою Івана Багряного треба вважати те, що він зумів організаційно оформити, а навіть зберегти більшу частину найновішої української еміґрації з центральних і східніх земель, чого не могло було б зробити жодне інше середовище.

Політичну частину розмови почав я найбільш контраверсійною проблемою нашої щоденної, так би мовити, політики, проблемою непередрішенства. Розмову про це питання ми змінили на політичне інтерв'ю, яке передам Читачам так, як ми його перевели.

Почав я вступом.

— Однією з перешкод до консолідації на базі УНРади, за даними її політичних противників, мало б бути її стосування і підтримка непередрішенської політики в аспекті побудови майбутнього Сходу Европи, а в тому також долі українського народу. Це мало б бути також основною причиною до безкомпромісового двоподілу українців на чужині, який спостерігається на всіх місцях нашого перебування.

— Користуючись рідкісною нагодою Ваших відвідин у редакції нашого журналу, хочу просити Вас про ласкаві відповіді на деякі питання з цієї матерії, бо вони будуть авторитетним виясненням деяких справ, що дуже часто є предметом багатьох прикрих непорозумінь.

Перше моє питання:

— На чому в основному базуються закиди під адресою УНРади приписуваної їй непередрішенської політики?

Відповідь:

— Противники завжди закидають непередрішенство УНРаді, пояснюючи це, мовляв, УН Рада стоїть на становищі переведення плебісциту — бути Україні самостійною чи не бути. Підґрунтом цього закиду — це бажання скомпромітувати УНРаду порядком міжгрупової боротьби за провід на еміґрації.

— Абсурдність цього закиду зовсім ясна, коли взяти до уваги, що УНРада, всі її фракції і всі її діячі вірні традиції УНР та твердо стоять на становищі відновлення Української Народньої Республіки. Отже, діячі УНРади — це передрішенці в питаннях української державности. В принципі не існує жодного документу, умови чи договору, який би говорив про прийняття УНРадою якихось інших позицій. Як голова Української Національної Ради, я тверджу, що Президія УНРади не складала жодних договорів не тільки про прийняття якогось непередрішенства, але взагалі жодних договорів з російськими чи проросійськими політичними колами немає. Із закидами непередрішенства — це своєрідне повторення з сюжету оповідання Коцюбинського „Відьма". Непередрішенство — це вигаданий гріх УНРади.

П.: — Чи існує співпраця УНРади із сторонніми чинниками, а зокрема з Американським Комітетом, що в практичній політиці заступає позиції непередрішенства?

В.: — Жодної співпраці УНРади з Американським Комітетом немає у властивому розумінні того слова. УНРада не може співпрацювати ані укладати договорів з чинниками нерівнорядними. Аргументи з посиланням на Радіо та Інститут — непереконливі. В Радіо працює не УНРада, а окремі українські журналісти. Очевидно, Радіо виконує велику позитивну функцію, як засіб української антибольшевицької пропаґанди і як засіб пропаґанди української справи. При чому Радіо Визволення не є російською, але американською установою. Те саме з Інститутом вивчення проблем СССР. Діяльність українських учених в ньому для української справи, без сумніву, корисна, і ніхто з українських учених, що там працює, не є зрадником українського народу.

Цікавим є, що большевицька пропаґанда дуже шумить проти українських радіопересилань, нападаючи за це на ЗДА. Лайка большевиків говорить найкраще про позитивну ролю цього радіо. Я особисто не заробляю з радіо ані копійки і захищаю його не з мотивів користи, а з мотивів української національної рації.

П.: — У зв'язку з цим, як належить інтерпретувати співпрацю деяких членів УНРади в установах Американського Комітету?

В.: — Закид, що в цих установах працюють деякі члени УНРади, і це мало б бути доказом непередрішенства УНРади, зовсім неслушний. Деякі члени УНРади дійсно працюють у цих установах. Але чи може хтось закинути й довести документами, що вони в радіо агітують за єдину неділиму Росію, або що зрікаються постулятів передрішенства УНРади в питаннях державности, або що науковці в Інституті у своїй науковій праці покладаються на єдину неділиму Росію коштом України?

Приймати допомогу в нашій боротьбі за свободу Батьківщини в будь-якій формі — це не є жодне непередрішенство, так само як не є непередрішенством прийняття допомоги тисячам утікачів з-під большевизму, що поселились у ЗДА і тут користуються американськими засобами антибольшевицької пропаґанди.

Розбиття українцями КЦАБ-у є доказом якраз передрішенства українських демократичних організацій, що входять до УНРади, в питаннях про національні права народів, що входять до СССР, а в тому й України.

Я поставив ще декілька питань Голові УНРади на теми української внутрішньої і зовнішньої політики. З уваги на те, що ці справи належать до ресортів поодиноких членів Ви-

конавчого Органу УНРади, Голова УНРади не вважав за відповідне включати його відповіді на ці питання до публічного інтерв'ю, щоб не порушувати компетенцій ВО.

***

Друкуючи це політичне інтерв'ю з Головою Української Національної Ради в справі непередрішенства, — щоб воно не залишалось без недоговорень з мого боку, — додаю від себе мої міркування на цю тему:

1) Сьогодні ми не маємо жодного українського політичного середовища, що стояло б на позиціях непередрішенства, а цим хочу сказати, що також і УНРада в цілому та всі її фракції проводять свою політичну діяльність по лінії перерішеної української самостійницької політики.

2) Не тільки оправданою, але і потрібною є участь українців в американських установах, таких, як Інститут чи Радіо, хочби для противаги московським і промосковським елементам (до цього переконання я прийшов на основі повних текстів щоденних радіовисилань, опрацьовуваних українськими журналістами, що я їх одержую дорогою виміни публікаціями).

3) Проте особи, що працюють в цих установах, під жодною умовою не можуть займати ніякого офіційного становища в українських політичних репрезентаційних установах, зокрема в таких, як УНРада, і навпаки.

4) Тому члени Президії УНРади та її Виконавчого Органу не повинні працювати в згаданих установах. Вони, будучи на етаті американської непередрішенської установи, хоч самі не є прихильниками непередрішенської концепції, мимоволі кидають на УНРаду тінь непередрішенства, хочби тільки в моральному аспекті. Незвичайно важко боронити їх позицій не тільки перед противниками, але нема також абсолютно переконливих аргументів для задовільного вияснення їх справи перед самими прихильниками УНРади. Легше вийти заінтересованим особам з Президії УНРади та ВО, де їх можна без жодних труднощів заступити, ніж непотрібно витрачати так багато енергії на їх оборону.

Ольга Мак 1)

СЕРЕД ТУМАНУ

У той час, коли Мадярщина вдарила в гарматні дзвони, запалила смолоскипи й встелила бруки Будапешту вогкими багряницями, закликаючи до життя свою приборкану свободу, по той бік кордону, в невеличкому галицькому місті, царювала тиша. Цілковита тиша й глухота, немов би ніхто нічого не чув, не бачив і не знав. Дарма, що струси землі перескакували кордон і хитали горами, дарма, що повз саме місто день і ніч гуркотіли залізницею довгі поїзди, навантажені зброєю, дарма, що мадярські події з барабанною тріскотнею коментувалися пресою і радіо, — місто не реаґувало ніяк. Що йому було до Мадярщини і до мадярів, коли воно і до власної долі збайдужіло! Воно вже ані не боролося, як раніше, ані не протестувало, ані навіть не дивувалося, лише покірно піддавалося переможним силам, які тепер прийшли тут до слова.

По гострих листопадових приморозках на місто несподівано впала густа, задушлива мряка, що вжиралася до нутра живих істот і мертвих речей, дошкульніша від морозу й прикріша від найбільшої зливи. Від неї все вогчіло, обсливало, гнило й розкладалося.

На позеленілих парканах і посірілих мурах чисто, ніби латки на заяложеній одежі старця, рябіли плякати відозв місцевого відділу МВД за підписом начальника Колєнкіна, в яких, між іншим, писалося таке:

„Тим, які, чесно розкаявшись у своїх злочинах супроти народу й радянської влади, прийшли з повинною й допомогли Органам Державної Безпеки у боротьбі проти контрреволюційних ворожих банд, ми прощаємо їхні провини та звільняємо від усякої кари..."

Від цієї відозви та від випадків, які вона потягла за собою, на місто війнуло чимсь таким страшним, що воно, немов захлиснувшись, присмирніло й замовкло. Бо мешканці вже знали й пам'ятали багато дечого, але такого, як оце діялося протягом останніх двох місяців, історія міста таки не знала.

Ще на початках урядування Колєнкіна можна було почути довірочні розмови поміж близькими людьми:

— Як вам подобається новина з доктором Маліївським, маґістре?...

— Або ви не знали, що я йому ніколи не симпатизував?

— Ну, знаєте, маґістре, то була ваша при-

ДРУГОВІ Д.

І в Ленінграді, і в Парижі,
І тут, в еспанській стороні —
Такі буденні дивовижі
І радощі такі смутні!

Так мало серця... Камінь, камінь,
Та не каррарський — сірий брук;
І все сотворене руками,
І на усім — сліди від рук.

Та в кожнім місті є куточки,
Вузькі і гострі, мов шпилі,
Де можна ще пройтись шматочком
Нескам'янілої землі.

Тож вибираймо їх! Хоч тісно,
Хоч осміють нас безпуття, —
Ми будем ближче правди й пісні,
І ближче справжнього життя!

1953, Мадрід.

РІДНІЙ

У Бафало — із Парижу!
У це мільйонове село ...
Сніжиною в люту хвижу
Мене аж сюди замело.

А Ти усе далі й далі ...
Заточується океан ...
І замість Твоїх конвалій —
Пронизаний димом туман;

І замість пісень пригожих —
В скрипучих машин перезву ...
І я ... я чим далі відхожу —
Тим більше Тобою живу:

Омріяною, ясною,
У сяйві нового дня,
Де б гетьман з мечем-булавою
Помчав для останнього бою,
Узявши живого коня!

1958, Бафало.

ватна справа. Але назагал беручи...

— От усі мені цвірінькають за приватну справу! При чому тут приватна справа, коли я Малієвському ніколи не вірив?!

— То ви, магістре, хіба були винятком, бо за доктора Малієвського кожний міг голову дати.

— Давали, давали, та й були голови цілі, поки завдатку наповажно ніхто не приймав. Але тепер полетіли голови! Ленюки й Човгани найскоріші були з тим „даванням голови", правда? Як Малієвський з Гештапо врятувався, то хто перший пригрів драба? Ленюки й Човгани. Вони йому й кімнату, вони йому й одежу, вони йому й не знати що, — як свого члена родини прийняли. А тепер той віддячився: Юсько й Міська головами заплатили, їхні родини в Сибір поїхали, а Малієвський все мешкання посів. Знаменито, знаєте, вльокування: з тієї кімнатки, де раніше мешкав, зробив собі почекальню, їдальню перетворив у кабінет, а...

— То ви думаєте, що він за мешкання?...

— І за мешкання! Але головно за власну шкуру. Сказати просто — продався хлоп — і по цілій параді!

— Ет, я в це не можу вірити!

— То собі не вірте. Але поясніть мені тоді, чому Малієвського звільнили, ще й мешкання Ленюкове йому віддали, а там тих двох розстріляли? Таж Малієвський був більше заанґажований, як Ленюк і Човган, ні?

Оборонець доктора Малієвського зважував усі аргументи, пригадував собі відозву й у глибокому сумніві похиляв голову: справді, хто його зна! ...

В іншому місці ці самі події обговорювали дві давні товаришки:

— Я вже кажу, Ірко, що мене дуже прикро вразили ці всі справи з Малієвським, Рушицьким, Соломкою, Кологдою, але з Дорком Ялиновичем ... Вір мені, що я не можу досі до пам'яти прийти! Боже, Боже, щоб з такої порядної, такої свідомої родини син видав власного батька і власного брата на смерть — це ... це ... Ні, мені це в голові не може зміститися.

— Лишень тобі? Я, як почула, цілу ніч не спала ... А ти зауважила, що в нього якесь особливе обличчя зробилося?

— Правда? Ти також помітила? Видно Пан-Біг на осторогу людям виписав йому на виду, що то пташок. Ті очиська зелені ... Він не дивиться ними, лиш стріляє. Гляне — а, здається, прошив наскрізь! ... І поведінка, як у гончого пса: ходить навшпиньках, прислухується, придивляється і нюшить, нюшить ... О, він ще не одного із світу зжене!

Ст. Риндик

„Невеличка проблема"

Під таким заголовком надрукована в „Прометеї", а потім у „Молодій Україні" невелика, але цікава стаття п. О. Сацюка про вживання в наших еміграційних публікаціях букви ґ. Дослівно автор каже так: „Ідеться про надуживання ґ ... Уживаємо його, де треба й не треба, а властиво, де не треба. Уживаємо його механічно, керуючись візуальними вимогами і зовсім не думаючи про те, чи таке надуживання приносить користь чи шкоду традиції нашої мови".

У цьому реченні багато неясного. Насамперед слово „надуживання". У звичайній мові воно означає вживання в більшій мірі, ніж належиться. Це значить, що вживати можна, але тільки там, де треба. На жаль, автор не показує, де саме треба, і тому читач має з цим труднощі і справжній клопіт. Далі теж не ясно, що саме означають у данім разі слова „механічно" і „візуальні вимоги". Чи це значить, що користуючись, наприклад, правописним словником Голоскевича або Панейка, або нарешті Грінченка, ми повторюємо щось таке, що складалося механічно, без жадної наукової аналізи і без знання мови, а просто на око? Хто може твердити таке? Потретє, не ясно, які саме традиції нашої мови має автор на увазі. Цю останню точку автор повинен був дуже докладно обговорити, бо вона власне становить ту базу, що на ній автор стоїть у своїм поході проти „надуживання" букви ґ у наших публікаціях.

Почнемо з цієї саме точки. Мені не подобається аргументування традиціями там, де йдеться про твердіші і наукові речі, а такими безумовно є закони мови, що виростають дорогою біологічного розвитку. Той факт, що одна частина слов'янських народів має в словах слов'янського походження звук г там, де друга частина має звук ґ, не можна трактувати як різницю традицій, бо це не традиції, а природні закони. Ми не знаємо, чому укра-

---

— Ясно, що зжене. Рідного батька й рідного брата не пожалів, то мав би чужих жалувати?

— Чи то правда, що він був свідком, коли катували батька і брата?

— Хто ж то може знати? Я чула, що Івася розстріляли на очах у старого, а старого засудили на доживоття.

— Боже, що за страшна трагедія для батька: троє дітей пожертвувати для національної справи, а в четвертому побачити зрадника! Чи не легше було б йому й Дорка бачити мертвим?

— Певно! Йде ж про гонор цілого ряду поколінь Ялиновичів. Подумати лишень: у цій родині, шанованій з діда-прадіда, родині без закиду — зрадник! Кому ж уже тоді вірити, коли так?

— Кому? Тепер настав такий час, Ірцю, що не треба вірити ані найближчим!

І при тих словах між приятельками впала якась чорна тінь. Прослизнула і щезла. А жінки із страхом глянули одна на одну, боязко роз'єднали запалені тривогою погляди й почали спішно прощатися. Справді, ліпше не запускатися у відвертості навіть з найближчими людьми. Бо, коли Малієвський видав найближчих друзів, коли Дорко Ялинович викупився ціною батькової й братової крови, коли Кологда видав своїх найсвідоміших учнів, у тому числі сестрінків і братанків, коли ...

Ні, таки такого місто ще не знало ніколи! Воно звикло платити жертви й платило їх щедро ще за Австрії, ще більше за Польщі, ще більше за першої большевицької окупації, потім за німецької і потім знову за большевицької. Це вже перейшло в традицію, якою дружнє і сконсолідоване місто здобуло славу і серед друзів, і серед ворогів. Воно не визнавало компромісу з ворогами. Та ось прийшов Колєнкін і пригрозив:

— Я вам, бандерівським виплодкам, покажу Кузькіну мать!

Що воно за страховище було ота „Кузькіна мать", ніхто не знав, але, видно, Колєнкін лякав нею недаром, бо у висліді з'явилися відозви („Тим, які, чесно розкаявшись..."), а довкола почали діятися неймовірні речі: в той самий час, коли по всьому районі з краю в край перекочувалися страшні хвилі нечуваного ще досі терору та арештів, люди, що донедавна стояли в проводі, були на волі. Їх або навіть не зачеплено, або звільнено по кількох днях переслухань. Роз'яснення такого дивного явища було у відозвах: „Тим, які ..."

Натомість в'язниця набивалася найтихішими, найнепомітнішими людьми, а особливо молоддю, про страждання якої чиїсь послуж-

їнці і чехи кажуть „голий", а поляки чи москалі „ґолий", не розуміємо, як постала така різниця, і кажемо, що це такі закони цих мов. Закони, а не традиції. Можливо, що автор мав на увазі якраз закон, коли писав про традицію. Але читач мусить думати так, як написано.

Може автор мав на увазі не щойно згаданий факт, а щось інше. Може він хотів сказати, що український нарід, переймаючи чужі слова із звуком ґ, міняв цей звук на г? Ми думаємо про практику всіх попередніх часів. В цьому випадку можна справді говорити про традицію. Але чи це правда? Чи справді, переймаючи такі слова, наш нарід завсіди перемінював чуже ґ на г? Це не відповідає дійсності. І в цьому можна легко переконатися. Візьмім хоч би словник Грінченка, складений на підставі фольклорних і книжних матеріялів. Там тих слів, що починаються буквою **ґ**, подано коло 270. А скільки подано слів, що мають звук ґ у середині, я не знаю. Можна припускати, що й більше. В кожному разі маємо фактичний, а не теоретичний доказ на те, що традиція переймання народом чужого ґ не є така, як каже, чи думає п. Сацюк, або висловлюючись обережніше, можемо твердити, що та традиція не була сталою, одностайною, виключною, а допускала всякі способи переймання. Традиція досить ліберальна.

Але не тільки ми, новокнижники, стоїмо перед проблемою, як передавати чужі звуки в нашій мові і в наших писаннях. Наші старокнижники мусіли були також так чи сяк розв'язувати ту саму проблему. І старі пам'ятники нашої літератури до Котляревського свідчать, що часто чуже ґ передавалося через **кг.** Ба, навіть через теперішнє ґ. Показується, що цей догори задертий гачок букви **г** має вже давню, аж п'ятсотлітню традицію. І за цю традицію п. Сацюк повинен би шанувати його більше, ніж шанує.

Я хочу сказати трохи більше, а саме: якби навіть декларована п. Сацюком традиція була справді така, як він думає, то й тоді нічого не стояло б нам на перешкоді змінити ту традицію на раціональнішу — вимовляти чужі слова так, як вони звучать у себе вдома, а не робити так, як це, наприклад, досить часто роблять москалі, що німецьке „шраубцвінґе" вимовляють і пишуть „струбцінка", а на Ґітлера кажуть Ґітлер, на латинське „гумус" —

ливі язики шепотом оповідали несамовиті речі.

Опановані розпачем, матері заламували руки:

— Люди, що ж це діється?! Де ж наша УПА? Де ж те ОУН, що має нас обороняти? Наші ж діти пішли на його заклик! ...

— Справді, діти й Богу духа винні люди терплять. А головачі де?

Глузливо дивилися з почорнілих мурів і запліснілих парканів сірі більма відозв: „Хіба ж не знаєте? Вони, чесно розкаявшись, прийшли з повинною ..."

Провід перестав існувати. Він був більше, ніж знищений — він був скомпромітований. А місто, почувши нараз себе обезголовленим, зганьбленим зрадою провідників, розгубилося, перелякалося і з сконсолідованої та здисциплінованої спільноти раптом розпалося на окремі, заражені егоїзмом і посуненим до цинізму скепсисом одиниці, які більше нікому й ні в що не вірили, нічого не сподівалися й найвищою метою життя ставили власну безпеку. І коли ще на початку урядування Коленкіна можна було почути довірочні шепоти поміж близькими людьми, то згодом утихли й шепоти. Люди вмовкли й присмирніли. Але знову тоді в місцевому часописі з'явилася передовиця під заголовком „Пізнавайте ворога":

„Розгромлений ворог казиться і лютує, але, свідомий свого безсилля, він стримує бажання — скочити і перегризти горло. Ви його пізнаєте відразу: він по-вовчому дивиться вниз, він має завжди насуплене чоло й уперто тримає язика за зубами. Він ховається за своєю мовчанкою, як за щитом, бо боїться, що слово його зрадить ..."

І люди, які, було, зовсім утратили охоту до розмов, відразу заговорили. Згорблені й метушливі, вони, мов сови вдень, наскакували серед туману одне на одного, жахалися від несподіванки і ставали на розмову. Щоб не дивитися по-вовчому вниз, стріляли на всі боки гострими зиґзаґами поглядів, щоб не мати насупленого чола — усміхалися безтямними трупними усмішками, щоб мовчанка не видавалася щитом, за яким ховається неблагонадійна думка — вони говорили-говорили, аж захлиналися. Оповідали взаємно про туман, який так несподівано навис над містом, про мозолі, які так немилосердно печуть в часи відлиги, про привезені до „Універмагу" оселедці, про будову нової електрівні, що мала дати багато енергії, про прийдешні морози й торішній сніг. Але більше не коментували справ, що торкалися Малієвського чи Ялиновича, як також не згадували про події, які розігрувалися в них під боком по той бік кордону і потрясали цілим світом.

(Продовження буде)

гумус, на „гідравліка" — ґідравліка, на „гармонія" — гармонія і т. д. без кінця і краю. Такої традиції треба соромитись. Єдиною перешкодою для правильного запозичання чужих слів може бути наша нездібність вимовляти деякі чужі звуки. На щастя, український язик і українське горло такі, що для них вимова ґ не справляє найменших труднощів. Ця проблема для них не існує. Це чиста схолястика.

Далі автор пояснює, чому саме укладачі нашого правопису запровадили букву ґ. Правда, він говорить не про них, а про теперішніх авторів.

„Чому так робимо — річ зрозуміла: даємо перевагу політичним, а не філологічним мотивам, мовляв, де тільки можна, слід відрізняти нашу мову від російської, мови окупанта. Мотиви, коли їх розглядати з формального (?) боку, переконливі і варті того, щоб ними керуватись".

Не розумію, що значить тут „формальний бік". Але менше з тим. Тількищо наведені слова виразно свідчать, що п. Сацюк і редакції вище названих часописів *) цілком приймають погляд москалів (большевиків і небольшевиків), що запровадження до української азбуки букви ґ було політичним актом, себто політичною інтригою, чи як кажуть тепер комуністи — виявом буржуазного націоналізму, спрямованим не на користь мови, а на шкоду возз'єднання із „старшим братом".

А тим часом буква ґ появилась у нашому книжництві в 15-тім (словами: у п'ятнадцятім) столітті, коли не було ще жадного страху перед русифікацією, а на історичнім обрії не видко було ані натяку на якусь супремацію Москви, чи її загрозу українській нації і мові. Українські письменники того часу не думали про ці речі і не могли думати, бо іначе треба би було припустити, що вони на п'ять століть наперед передбачали окупацію України москалями і намагання комуністичної партії зрусифікувати наш нарід. Таке припущення не має нічого спільного з наукою і навіть із простим людським розумом.

Коли в цьому питанні грає ролю політика, то цю політику роблять не українці, а виключно москалі, а разом із ними всі ті наші земляки, що виступають проти букви ґ, користуючись при цьому не історичними фактами, а московськими безоглядними видумками. Москва заборонила вживати букву ґ. І це сталося не ради філологічних інтересів нашої мови, а тільки для того, щоб наша азбука якомога менше відрізнялася від московської. З буквою ґ повторилася історія козацьких чубів. „Хохли, что на ваших ґоловах, остріґітє" — сказала в свій час Москва нашим козакам. Ті чуби муляли їй очі. Так само муляє їй очі наше ґ. Дивним дивом, цієї букви не люблять і деякі українці і стараються видуманими традиціями вигнати її з нашого вжитку.

Як бачимо, цитовані вище слова не мають під собою ніякої наукової і взагалі ніякої об'єктивної підстави. Заразом вони дуже необережні, бо підпирають, проти волі самого автора їх, московську політику уніфікації на Україні. Треба сподіватися, що Москва ті слова використає і буде хвалитися, що її заходи щодо скасування букви ґ були цілком оправдані, бо навіть такі „буржуазні націоналісти", як українські еміґранти, признаються, що та буква не мала нічого спільного з інтересами української мови, а була виявом чистого політиканства з боку українських „ворогів народу". Автор того не хотів, але мимоволі зробив. І ще заявив, що він сам уважає політику відрізнення нашої мови від московської за переконливу і варту того, щоб нею керуватись. І ця заява ще більше підкреслює рацію Москви.

Ще далі п. Сацюк говорить, що вживання в чужих словах звуку, символізованого буквою ґ, наближає нашу мову до російської, або кажучи точніше, до московської. „Застосовуючи графічний знак ґ скрізь там, де в іншомовних словах стоїть g, ми тим словам надаємо точно такого звучання, як вони мають у російській мові. Виходить, що ми, формально тікаючи від російської мови, по суті наближаємось до неї. Отже, розминаємось з метою, задля якої надуживаємо ґ". На це можна тільки сказати, що нам байдуже, як там говорять москалі, чи вони, наприклад, вимовляють слово „конґрес" так само, як ми, чи не так, і чи однакове вимовляння цього слова має таке велике значення, щоб над ним думати і робити з нього проблему, а тим більше якусь політику. Є дуже багато слів, навіть слов'янського походження, що їх ми вимовляємо чи пишемо однаково з москалями: вода, храм, душа, дим, капуста, страх, два, п'ять, син, дочка, сват, брат, перестаю, коромисло, подача, тощо. Якби справді укладачам нашого правопису йшлося про те, щоб відрізнити нашу мову від московської, то вони мусіли б були дуже легко прийти до переконання, що це в численних випадках „фантастичні думи,

*) Льояльно стверджуємо, що обидві редакції навіть у статті п. Сацюка вживають ґ, а „Прометей", цитуючи М. Рильського, пише „конґрес". — Редакція „Овиду".

фантастичні мрії", бо треба би було викинути з нашої мови велику частину слів. І ради чого? І чи це можливе? І чи про це взагалі можна поважно говорити?

Цікаво нарешті знати, чому п. Сацюк думає, що ми, вживаючи букву ґ в чужих словах, маємо на увазі не філологічні аргументи, а політичні? Чому він не думає простіше, а саме — що ми це робимо, ідучи за вказівками таких авторитетів, як Кримський, Тимченко, Олена Курило, Синявський, Сімович, Голоскевич і т. д.? Чи може він має якісь документи, звідки б виходило, що ці вчені запровадили відомі правописні норми, виходячи з політичних міркувань? Чи може це лишень „внутрішнє переконання" п.. Сацюка? Варто було б дістати відповідь на ці питання.

Пильнуючи за українськими публікаціями в останні часи, можна виразно зауважити, що їх мовні редактори занадто багато орієнтуються на радянський правопис. І ця орієнтація з дня на день зростає в силі і в обсязі. Академічний правопис перестає зобов'язувати. Автори чи їх редактори, незалежно від того, до якої частини України вони належать, до східньої чи західньої, вже почали ходити самопас: в одних чужих словах ще вживають букви ґ, у других чомусь не вживають, або раз пишуть так, а раз інак. І не рідко трапляється, в тім самім часопису те саме слово раз має задертий гачок над г, а раз скромно опущений униз. Почалася анархія. Ця анархія зможе викликати анархію цілої нашої правописної системи. Бо нема Синявського, нема Сімовича, нема вже наших мовних авторитетів, їх скинуто з п'єдисталів, а на тих п'єдисталях бовваніють уже постаті таких знавців нашої філології, як Нікіта Хрущов та його „соратнікі".

На початку своєї статті п. Сацюк написав: „Пишемо цю статтю з повною свідомістю того, що не викличе вона ні «захоплення», ні об'єктивної дискусії, ... лише принесе її авторові декілька гострих шпильок або ярличків політичного характеру". Було б дуже несправедливо, якби п. Сацюк побачив у моїй критиці якісь шпильки та ярлички (налички). Я старався бути зовсім об'єктивним і писати так, як сам розумів справу. Єдине, що мені можна закинути, це евентуальні помилки в моїх міркуваннях. Злої волі я, бігме, не мав.

Від Редакції:

З новітньої хроніки букви ґ:

1) 1939 року большевики, зайнявши Львів, зараз в перших днях об'їхали всі друкарні та забрали з каст усі черенки букви ґ, а з ліно-типів усі матриці цієї букви.

2) 1945 року влада УРСР офіційно оформила цей акт, випустивши новий правопис української мови, де скасовано букву ґ.

Ганна Черінь

ЛАСТІВКИ

Ой, думки мої,
Ластівки мої,
Ви летіть у нестримнім вирі
Через океан
На широкий лан —
На Вкраїну, в далекий вирій...

Ви летіть туди,
Де цвітуть сади,
Де любов в солов'їнім співі...
Сніжна білість хат
Між зелених шат
І співучі лани шовкові ...

Де мій друг і брат,
Де мій серця шмат,
Де дитинство моє гаряче ...
Де біля вікна
Матінка сумна
За дочкою ще й досі плаче...

Де слова й думки
Взято під замки,
Де не думають люди вголос!
Знають правду лиш
Осока, камиш
Та дорідний розумний колос ...

Там не слави дзвін,
Не геройський чин —
Там без битви тяжка поразка ...
Той багатий край —
В дійсності не рай,
Він ще тільки майбутня казка.

Ой, думки мої,
Ластівки мої,
Прилітайте назад до мене!
В Край вернемось знов,
Як заграє кров,
Зашумлять бойові знамена!

25 січня 1959.

СОМАЛІЯ

В сомальській оселі

(Фото для „Овиду": Р. Турянський)

Добігає північ, я скінчив службу, лежу й думаю ... Легко колише кораблем з боку на бік. Ми минули Гібральтар і в'їхали на спокійне, з лагідним кліматом Середземне море. Зближаємось до Порт-Саїду, пристані над Суезьким каналом. Тут формуються кораблі в конвої. Суезький канал в деяких місцях такий вузький, що два великі кораблі не можуть минутись. Через те з обох кінців Суезького каналу йдуть конвої, які минаються в визначених місцях. На другому кінці каналу при виході на Червоне море лежить пристань Суез, де конвої розв'язуються. Червоне море дуже спокійне, а це тому, що воно лежить між двома континентами — Африкою і Азією. Але спека (50° Цельзія в тіні!) і піскові бурі дуже докучають морякам. Вітер несе піски з Арабської пустині та з Єгипту, мете піском, зовсім як сніговиця. Тоді буває темно, не помагає радар, треба затримати машини й закинути якір, бо небезпека зудару з іншим кораблем велика: Червоне море — вузьке, а рух кораблів в обох напрямках дуже великий.

Ми попливли вздовж африканського берега і затрималися на самому рівнику в Сомалії, у „порті" Кісімайо. Сомалія — італійська колонія — лежить між Абісинією і Кенією. Це південна країна, економічно зовсім нерозвинена. Населення расово зближене до абісинців. По містечках великий відсоток населення творять араби й індійці, які переважно занимаються торгівлею. Негритянське населення в глибині країни живе дуже примітивно, його спосіб життя нічим не різниться від життя давніх предків, що жили тут кількасот літ тому.

Для італійців Сомалія — це дефіцитова колонія, бо все треба імпортувати. Утримання війська, поліції, адміністрації поважно обтяжує бюджет Італії. Крім того італійці в Сомалії дістають окремий колоніяльний додаток, бо вони мусять жити „як білі", себто їм не вільно фізично працювати. Фізичною працею занимаються тут тільки негри. Життєвий рівень негрів — дуже низький, але й потреби негрів вельми ограничені. Мало хто з них працює, бо нема праці, нема фабрик, земля неурожайна. Харчі беруть просто з натури, ловлять звірів, птиць, рибу, зривають тропічні овочі. Дехто тримає кури, вівці, кози, корови і верблюди. Де ця худоба знаходить поживу для себе, знає лише Господь Бог і ... худоба.

„Портове" містечко Кісімайо не має пристані, тому ми закинули якір три милі (морські) від берега. Негри на човнах довозили банани. Вони, як мурашки, обсіли цілий корабель, бо ладування тут відбувається виключно людськими руками. Скриньки бананів подають з рук до рук, при чому меланхолійно приспівують. В таких обставинах ладування йде дуже повільно. Не раз падають дощі, тоді зовсім не можна ладувати. Деколи море буває неспокійне, тоді треба піднести якір, бо може обірватись або пошкодити корабель. Не раз ми кружляли кілька днів вздовж берегів, аж море успокоїлося. Одного разу якір зачіпився об морську скелю; щойно по кількох годинах праці під водою нашим норцям удалося звільнити його.

Жарить сонце, підскакує тягарівка по нерівній дорозі, залишаючи за собою хмари пороху. Чим дальше ми посувалися в глибину країни, тим частіше було чути нарікання невдоволених „пасажирів", мовляв, ліпше було сидіти на кораблі й попивати холодне пиво — а тут навіть води нема. Хтось додав: ліпше було провести вечір в італійському клюбі в товаристві приємних „сіньйорін" — а тут навіть живої душі не видно. Ще інший сказав, що можна було ... — і дискусія перейшла на улюблену тему ... , що вдоволила всіх. Я, з черги, потішив їх тим, що провідник сказав, що незабаром — ще тільки кілька годин їзди — і будемо на місці.

Краєвид часто міняється, раз піски й карлуваті дерева, іншим разом джунґлі. Ми затрималися скраю джунґлів, перед оселею. Повибігали всі мешканці, з облич чоловіків видно, що вони не дуже вдоволені нашими відвідинами. Але наш провідник пояснив їм, що ми не італійці й що приїхали полювати на левів. Роз'яснились їх чорні обличчя, й вони запросили нас до оселі. „Хати" зліплені з болота й галуззя, прикриті листям, без вікон, замість дверей — отвір, заслонений шкурою. Несміливо з-за „хат" заглядали жінки, а діти з криком і плачем повтікали й поховались: тут матері страшать своїх дітей ... білими. Але ми на таку зустріч були приготовані, дітям роздавали чоколяду й цукерки; декотрі з них перший раз пробували, посмакувало, і — перші леди були проломані.

Один з товаришів сказав: „з жінками треба дипломатично", при чому почав обдаровувати дівчат і жінок дешевенькими хустинами, перстенями, кульчиками, одеколоном та іншими блискучими предметами, якими можна собі з'єднати прихильність примітивної жінки. В короткому часі діти й жінки переконались, що білі не такі страшні, як це їм змальову-

ПОПУЛЯРНА РАДІОПЕРЕДАЧА
В ЧІКАҐО
п. н. « ГОЛОС СВОБОДИ »

EV 4- 5348 Л. і С. САМБІРСЬКІ 2243 W. THOMAS STR.

2 рази в тижні: — П'ЯТНИЦЯ — СУБОТА — Год. 6:30 вечора

WHFC 1450 — FM 97,9

ПОДАЄ :

Міжнародний політичний огляд і коментарі, вісті з України, новини з українського громадського життя, передачі для дітей і молоді, літературно - музичні авдиції, гуморески, спортову радіохвилину, передачі про Україну англійською мовою, виступи представників Товариств, календар імпрез, інтерв'ю, оголошення купців і промисловців та інші цікаві новини.

С. Самбірський виробляє забезпечення на доми, меблі життя і т.п.

ють їх батьки й чоловіки, й громадно нас обступили з усіх сторін. Пішли в рух фотоапарати, бо об'єкти були варті, щоб їх закріпити на плівці: дівчата й молоді жінки за всю одежу мали металеві обручі на ногах, руках і шиї та щось в роді кульчиків у носі. Крім того мали вздовж ребер кольоровий шнурок, якого властиве призначення — не прикрашувати, але хоронити їх перед злими духами. Коли ми їх фотографували, вони натурально усміхались, бо й у цих примітивних чоколядових дівчат усміх — це також ознака кокетерії.

Населення Сомалії — в більшості — магометанського віровизнання, але є також католики і погани. Є тут звичай, що батьки продають своїх дочок; ціна: кілька овець, корова або верблюд, залежно від фізичних і „інших" вартостей дівчини. (Коли ми верталися з Сомалії, з кабіни одного моряка рознеслись голосні крики, — це билися дві чорні дівчини (їх „власник" був на службі). По перевірці корабля „вийшло шило з мішка": більшість із залоги купила собі в Сомалії „сувеніри". В Адені, на арабському півострові, передали ми ці „сувеніри" під консулярну опіку; поворотну дорогу до Сомалії відбули ці дівчата на кошт їх „власників").

Після відпочинку в оселі вибираємося на полювання. Всі дорослі негри пішли з нами, як наганячі. В оселі залишились лише діти й жінки. На жаль, полювання на левів не можу описати, бо я був одним з тих, які залишились опікуватися дітьми й жінками. По двох днях неприсутности всі щасливо повернулись і принесли з собою вполюваного лева. Почалось свято: ми, сидячи на землі, прикритій матою з трави, заїдали спеченого на вогні барана, попивали щось в роді чаю з верблюдовим молоком, що своїм смаком і запахом нагадує козяче; ананаси, кокоси та банани доповнювали нашу вечерю. Опісля почалася друга, „мистецька" частина свята. Жінки сіли окремо, напроти них чоловіки, що почали меланхолійно співати. За цілу оркестру служив порожній пень, з натягненою на нього шкурою (щось в роді бубна). Музикант зачав вибивати такт. На „естраду" вискочила молода, струнка дівчина, і в такт „музики" почала танцювати. Коло мене присілася чорна, як ніч, дівчина і пальмовим листям відганяла москітів. Горіли вогні, час від часу тишину переривали крики мавп і нічних птиць. Чимраз швидше і швидше вдаряв „там-там", ритмічно вигиналась танцюристка цілим тілом, усіма м'язами, немов би в екстазі, тупцювали босі ноги по піску, а кругом — шуміли джунглі ...

Жрець-„лікар"-учитель — в одній особі

(Фото для „Овиду": Р. Турянський)

Добігала північ, я лежав і думав, що десь у світі — ясні зорі над фйордами, і темні тропічні ночі під африканським небом, десь — білий, як сніг, пісок на пляжі в Копакабані, і хмародери в Менгетені, десь у світі є ..., але серцю наймиліша „коломийка" і шум Прута ...

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!

ЧИТАЙТЕ!

ПОШИРЮЙТЕ!

«ОВИД»!

О. Решетило

РОДИНА

Тяжко пригадувати минуле, коли знаєш, що воно тебе пригнітить. Але Василь Тимрак не може його забути ... Може, йому легше стане, як усе розкаже. Отож:

„Двоє дітей пропало. Їх вивезли большевики разом із школою, коли почалася війна. Ми шукали їх усюди. Зустріли людей, що самі бачили, як німці вивозили кудись дітей, відбивши місто Н. Інші самовидці казали, що поїзди не доїхали до Німеччини. Їх підміновано недалеко Холма.

Гнані розпукою і надією, ми подались із тисячами втікачів на захід. По дорозі був страшний налет. Там, серед перемішаних возів, коней і людських тіл, ми побачили двоє цілком малих дітей, що припадали до мертвих батьків (дівчині було років три, хлопцеві, може, чотири - п'ять). Ми підбігли до них, заспокоювали, умовляли, витирали заплакані личка ... Нараз роздався пронизливий свист. Якийсь військовий кричав: „Усі переправляйтесь через ріку якнайскоріше, бо можливий другий налет!" Тоді в паніці ми захопили дітей на руки і якось щасливо опинились на другому березі.

В Австрії, у таборі, ми записали тих дітей за своїх ... Вони до нас привикли, стали називати нас татом і мамою. І ми всі повеселішали...

В році 1950 приїхали до Америки. Дістали працю, купили що потрібне. Діти пішли до школи і так поволі вростали в нове життя. Не минуло два роки, як дружина почала хворіти. Пішли ми до лікаря, виявилось, що наша родина збільшиться ще на одного члена. Ми дуже раділи ... але дружина чогось боялась, стала така розніжена, часто плакала за пропалими ... дітьми. Я старався звернути їй увагу на інші речі, і наші прибранці не давали їй сумувати. Знаєте, як то діти. То мала цукерка подає із словами: „Мамо, цей найкращий, я для тебе його заховала ..." Марко знову ж вистругав у школі дощинку-свинку, приніс і несміливо говорить: „Може тобі таке потрібне, мамо? На цьому можна сало краяти."

Так усі ми відганяли від неї нерозгадані смутки.

Час минав. Одежа на дружині вже не лежала акуратно ... Одного дня я сказав дітям, що ми будемо мати ще одну дитину. Чи вони привітають її, чи будуть бавити ... ? Діти спохмурніли, переглянулись, а Галя весело спитала:

— Яку дитину? Манюсіньку таку, живу, правдиву? Я дам їй усі мої цяцьки, ті, що в пачці, і ляльку. Я вже велика ...

— А я, — перебив Марко, — вистружу їй малий вітрильник і буду вчити сходити із сходів ...

— А хто принесе і коли? — обоє зацікавлено спитали.

Я відповів, що мама піде у шпиталь ... і принесе. Прийшла пора, я дружину завіз. Усе було в порядку. Та по кількох днях щось сталося, недогляд якийсь чи що. Температура піднялася, ішла щораз вище, дружина втратила притомність і вже додому не вернулась. Дитину приніс я.

Я збирав свою розтрощену мужність, просив ласки в Бога бути лагідним, розважним, коли ділитимусь сумною вісткою з дітьми.

Василь Тимрак затягається димом з сигаретки, встає і знов сідає. Втомлений погляд прислонює повіками та й далі говорить:

— Ви знаєте, час у повільному, розміреному минанні притьмарює втрату ... Але поки це дійшло до моєї свідомости, я переживав її щодня. Не спав по ночах, перестав читати, занедбував найконечніші речі. А вже страшне виходило з виконуванням домашніх робіт та опікою над дітьми. Я бачив свою цілковиту неприготованість до такого трудного завдання. Вертаючись з праці, довго блукав вулицями, роздумував. У тому хаосі прийшло мені таке мотивування. Я ж не даю собі ради, дружини нема, тож двоє старших дітей віддати до якогось сиротинця-захисту, а малого заберуть куми. Вони ж давно хотіли ... Я почав привикати до тих думок ... Навіть раз зайшов до знайомого адвоката розпитати про формальності, зв'язані з тією справою. Він запевняв мене, що не матиму великих труднощів, та обіцяв помогти. Вертаючись з якоюсь незрозумілою, тупою полегшею, я не міг іти просто додому. Знову блукав, блукав ... і дійшов до місця, куди ми з дітьми приходили годувати білочок. Я присів на тій самій лавці, де ми колись сиділи. Було так пусто! Останки посохлого листя на деревах шаршіли непривітно. Дивовижні тіні схрещувались на стежках. Одною бігла Галя, розсміяна, другою ... У мені щось задрижало, неприємне, пронизливе ... Га-

ряча хвиля вдарила в лице. Що я зробив? Як я міг сказати, що діти не мої. Ми ж обіцяли ніколи і нікому про це не згадувати! Навоpотом я бачив побоєвище ... і їх двоє осиротілих. А потім дружина розвішувала малі сороченята, вночі прикривала, щоб котре не змерзло. Вона любила їх, як своїх рідних. Анно, нехай твоя душа поможе мені. Я вернуся і заявлю, що сказав неправду з кволости, з егоїзму. Анно, прости мені ...

Сніг присипав мою одежу холодними пушинками. Я сидів у німому очікуванні невидимого дотику її рук, в очікуванні привиду ...

Якийсь чоловік пристав коло моєї лавки. Він поліціянт. Радив не шукати тут нічлігу, бо мороз на ніч бере. А друге, сьогодні ж вечір, коли всі бувають разом. Чи в мене є родина, дім?

— Так, розуміється! Додому, додому, — заворушились думки.

Було вже пізно, а в наших вікнах горіло ще світло. Може, знову що сталося? Я побіг по сходах, подзвонив. Діти вийшли відчинити. Обоє в святковому.

— Ми тебе так довго чекали. Ти, може, ходив до мами, на цвинтар? — спитали.

Я не міг піднести голови, зустрітися зором з їх турботно-сердечним поглядом. Ах, ті калоші, не можна зняти, руки тремтіли. Обоє кинулись помагати. Я скоро пішов в іншу кімнату, щоб опанувати зворушення. За мною вбіг Марко.

— Тату, це тобі. Гарне? — подав шкіряний портфель. — Ну, чого ж ти ... ? Ти з козацького роду ... Пам'ятаєш, як мама все казала „кріпись"! Тату, прошу, ходім вечеряти. Ми з Галею варили дещо на мамин лад, дещо з книжки і, знаєш, розбили ту білу, найбільшу миску ...

— Не говоріть так голосно, бо Андрійко спить, — пригадала Галя з повагою.

— Тату, Андрій виріс уже. Тримає цяцьку в кулачку так кріпко, що не видереш! — шепотом говорив Марко.

Ми пішли у вітальню. На малій ялинці яснілн свічечки, пахло знайомими стравами.

Ми тричі поклали хрест на грудях і почали „Бог предвічний народився ...". А потім, у моїх лапатих долонях загорнулися дві дрібні ручки, замазані рештками тіста.

— Тату, бажаю тобі з Різдвом Святим усього добра і ... я хотіла б, щоб ти був знову такий веселий, як ще мама була, — охопивши мені шию, сказала Галя.

Не знаю, чи коли в житті співав я стільки колядок у такому врочистому, хвилюючому настрої. Я ще раз упевнився, що ми одна, нерозлучна назавжди сім'я.

НОВІ ВИДАННЯ

ВИДАВНИЦТВА МИКОЛИ ДЕНИСЮКА

що вже появилися або є в друку:

Леся Храплива — У ТЕМРЯВІ — нариси. Брош. $ 1.00
в твердій оправі $ 1.50

Зосим Дончук — ПРІРВА — роман (тверда оправа) $ 5.00

Микола Ковалевський — У ДЖЕРЕЛАХ БОРОТЬБИ — спогади
два томи в твердій оправі $ 10.00

Галя Лагодинська — ДО СОНЦЯ — ДО ВОЛІ — повість
(тверда оправа) $ 3.50

Хто з наших передплатників замовляє всі ці твори загальної вартости $ 20.00
платить за них лише $ 16.00, при чому кошти пересилки покриває видавництво.

Замовлення і гроші слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING CO.
2228 W. Chicago Ave.
Chicago 22, Ill.

Олександра Копач

„ФІЛОСОФ НЕЗНАНОГО ЕРОСА"

У серії студій над „Модерною літературою і думками" появилась праця про Сімон Вейль. Нечисленні її книжки, як і сама постать авторки, викликали велике зацікавлення в повоєнних часах, звертаючи на себе увагу визначних інтелектуалістів Европи. Дехто з-поміж дослідників її філософічних думок порівнював її концепції до Коперникової революції думки.

Однак, сама вона порівнювала себе до фіґового дерева з євангельської притчі. „Завжди з тремтінням читала я про фіґове дерево. Думаю, це мій портрет," — писала про себе до о. Перріна, у великій покорі відчуваючи „Божий" страх за своє життя.

А життя її було, хоч коротке, проте повне праці, роздумувань і гарячої молитви. Належить вона до тих нечисленних філософів, як і наш Гр. Сковорода, що теорію і практику тісно в'язали в одну нерозривну життєву цілість.

Сімон Вейль народилася в Парижі, 3. II. 1909 року, в багатій жидівській родині. Незвичайно здібна, вона дуже рано закінчила школи, здобуваючи особливі відзначення в час університетських студій. Французький фїлософ Еміль-Оґюст Шартьє, професор Сімон, підкреслював незвичайне замилування молодої студентки в глибоких абстрактних ніжно-тонкощах.

Життєвий шлях провадив її спершу до шкіл та учительського звання. Хоч вона натхненно і з великим успіхом працювала в своєму фасі, однак, ідучи за внутрішнім голосом, забажала пізнати життя доглибинно. Отож у вільних від школи місяцях знайомилася докладно з життєвими обставинами і проблемами широких верств міського пролетаріяту. Бувши фізично дуже тендітною, не вагалася взятись за важку працю бити каміння або за працю у фабричних верстатах Парижа. Жила в убогій дільниці, в таких самих, як і робітники, умовах, віддаючи ввесь заробіток тим, що потребували допомоги. Поділяла не тільки працю цих людей, але й їхні розваги, як спів, карти тощо.

Про цей час згадувала пізніше в листі до о. Перріна: „Ніщо не ділило мене від інших робітників". Там також прийшла до переконання, що невільництво, фізичне й духове, не менш поширене в нашому модерному світі, ніж було воно колись у давнину. Цей час витиснув прикру печать на її душі.

Увесь час багато читала, студіювала, а від 1933 року почала писати поважні статті з політичною та соціяльною тематикою. Три роки пізніше вибирається в подорож до Еспанії та Італії. І тут у каплиці св. Франціска з Ассізу переживає глибоке потрясення, глибоке почуття побожности. Перед тим мало не атеїстка, тепер відвідує церкви й гаряче молиться, а також читає багато метафізичних творів 17 століття. Початок війни застає її в Парижі, звідки в 1940-му році переїжджає до Марселя. У цей час багато пише на політичні й соціяльні теми, перекладає Платона, студіює індуську філософію по книгах Багавад-ґіта та одночасно займається харитативною діяльністю, несучи допомогу воякам.

На час побуту Сімон у Марселі припадає найцікавіше її знайомство з о. Перріном. Це знайомство мало велике значення в її духовому розвитку. Теологічні дискусії, ведені з о. Перріном у Домініканському конвенті, присутність на Службі Божій кожного дня, зосереджене роздумування в безлюдній церкві — зродили в ній нові глибокі ідеї. Згадуючи цей час у своїй „Духовій автобіографії", Сімон говорить про своє „промінне" відродження.

Та не довго там залишалась. Непосидющий дух мандрівника, бажання пізнавати життя найширших верств суспільства веде її знову до праці на ріллі. За посередництвом о. Перріна виїздить на хутір французького письменника Ґустава Тібона. Але вигідне життя в гарному домі не відповідали її аскетичним нахилам, і Сімон перебралась до старої знищеної хатки над берегом ріки Рон. У своїй незвичайній скромності нікому не хоче спричинити найменшої прикрости. Цілими днями тяжко працює на полі нарівні з досвідченими робітниками. Вдовольняється дуже скромним харчем, часто навіть самими ягодами. Вечорами веде вчені дискусії про літературу й філософію з письменником, читає твори Платона в оригіналі. Бувало й так, що вчила про греків і Грецію селянських дівчат, які слухали її тільки з чемности, не розуміючи, що вона говорить.

Працювала в різних господарствах, збирала виноград, часто проказуючи на самоті „Отче наш" грецькою мовою. У листі до о. Перріна згадала, що відчуває тоді присутність Ісуса Христа.

На домагання батьків вертається в Марсель для полагодження всіх формальностей у зв'язку з виїздом до Америки. Тоді знову приходять теологічні дискусії з о. Перріном. Гарячково пише свої нотатки, що опісля склалися на книжку „Тяготіння і ласка".

У березні 1942 р. прощається із своїми друзями — о. Перріном і письменником Тібоном. Цьому передає всі свої писання, 12 грубих зошитів, зазначуючи, що, коли за 3-4 роки не буде від неї вістки, нотатки стають його власністю. По дорозі до Америки пише листи, духову автобіографію тощо.

Вірна своїй вдачі, кидається в Нью-Йорку знайомитись з незнаними їй новими обставинами життя і людьми. Зазнайомлюється з негритянками, відвідує їх по домах, ходить з ними до церкви. Це дало причину одному з її приятелів сказати, що Сімон зовсім певно стала б негритянкою, якби довше побула в Америці.

Але вона тут не затрималась довго. З доручення організації „Вільна Франція", до якої вона належала, довелось їй виїхати в Лондон. Її особисті вимоги були, як і раніше, дуже скромні. Відмовлялась від усяких вигод у мешканні, від доброї їжі, бо, як казала, її земляки голодують. Вдовольнялась крихтою хліба, працюючи при тому з великою самопосвятою. Фізично організм її вже не витримував. Тяжко захворіла з весною 1943 р. і, прочуваючи свою смерть, просила перенести її на село. Згідно з її бажанням, перевзли хвору Сімон до санаторії в Ашфорд, де вона померла 24 серпня 1943 р.

У своєму короткому житті зібрала багато життєвого досвіду, як, може, ніхто інший з її сучасних інтелектуалістів Франції. Її писання вийшли друком після смерти. Упорядкував їх письменник Тібон. До найбільш читаних тепер належать „ Тяготіння і Ласка" і „В очікуванні Бога".

У першій книжці проводить концепцію створення світу. Центральний закон світу — це тяготіння, що в найбільшій мірі відпихає нас від Бога. Однак, ласка Божа нас притягає, якщо ми готові її прийняти. На її думку, ми, люди, стоїмо на тому ступені розвитку, що можемо і здібні любити Бога. За це почуває незвичайну вдячність до Творця. Але ми, люди, не можемо піднестись до Бога „вертикально". Господь сам переступає всесвіт і приходить до нас. Людина може тільки постійно ждати в покорі Господа Бога.

Зібравши багатий досвід у житті, Сімон займається проблемою постійного страждання, чи то фізичного, чи духового порядку. У християнстві, особливо в драмі розп'яття, бачить остаточний доказ, що страждання і творення дійсно пов'язані між собою інтимно.

Живучи потребами різних суспільних верств, могла, як ніхто інший, охопити оком цілість нації. Розуміла добре проблеми і труднощі свого, себто і нашого, часу. Про це свідчить її книжка „Треба коріння". Тут вона ставить натиск на минуле, щоб наша сучасна культура не залишилась без коріння. Підкреслює потребу **одної** моралі і для одиниці, і для держави. З тієї точки зору торкнулася й большевизму, засуджуючи його.

Це тільки деякі уваги. Критики не дали ще точного визначення категорії творчости Сімон, лише ствердили, що „вона стоїть поза конвенційною і популярною філософією". Деякі критичні письма називають Сімон модерною Антигоною, а навіть святою нового роду.

ЯКЩО ХОЧЕТЕ

ДОВІДАТИСЬ про життя українців у світі, а в Британії зокрема
ЗНАТИ український погляд на політичні події
ПРОЧИТАТИ вісті з України
РОЗШУКАТИ рідних і знайомих, знайти потрібне Вам оголошення і взагалі мати багатий різнома нітним змістом тижневик —

ПЕРЕДПЛАТІТЬ СОБІ ГАЗЕТУ

УКРАЇНСЬКА ДУМКА

Ціна прим. — 1/-. **Передплата на один рік — 2 ф.**

49, LINDEN GARDENS, NOTTING HILL GATE, LONDON, W. 2.

Видає СОЮЗ УКРАЇНЦІВ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

ШУКАЙТЕ «УКРАЇНСЬКОЇ ДУМКИ» В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ КНИГАРНІ!

Ікер

Щасливий день

(Гумореска)

Наш приятель Селеп'юк мав учора щасливий день: ні повікою хлоп не моргнув, ні малим пальцем у черевику не ворохнув, а заробив сім долярів з половиною!

А як воно це чудо-диво сталося, то вам розкажу:

Ішов наш друг Селеп'юк до Уряду Праці в характері федерального урядника, то значить — „голоситись", щоб одержати своє щотижневе безробіття. А щоб осолодити собі гіркий шлях по той мізерний чек на 33 доляри, їв по дорозі сливки з паперової торбинки. Доходячи до Бродвею, проковтнув останній овоч, зім'яв у кулаку торбинку і вже мав її швиргонути на тротуар, але щось невидиме-незбагненне шарпнуло його за руку; він завагався на уламок секунди і, замість кинути зім'ятий папір на вулицю, впустив його легенько в кошик на сміття.

— Ну, ваше щастя, — сказав ліниво добродій у сорочці з пальмою на плечах, що стояв і підпирав ліхтарню.

— Га? ... Що ви сказали? — спитав наш друг ніби спросоння.

— Кажу — маєте щастя, що не шпурнули папірця на тротуар. Ви, приятелю, в цьому моменті заробили начисто п'ятку. Не бачите, що там, на корнері, стоїть поліцай і тільки пасе очима за нагодою встромити комусь тікета за занечищення нашого прекрасного міста?

Друг Селеп'юк глянув просто носа — а, щоб ти згорів! Справді, на протилежному розі вулиці грізно височів представник публічного порядку і тримав „біблію" в руках, ніби вже й розмахувався писати цертифікат, що мав коштувати нашому другові п'ять долярів.

— Тю-тю на тебе! Щезни та пропадай! — промовив уголос наш приятель, придав ходу і пустився майже бігцем з небезпечного місця вниз Бродвеєм. — Правду казав той замурзанець з пальмою на плечах, — міркував. — П'ятка могла вилетіти з кишені, як раз плюнути. Значить, я заробив сьогодні п'ятку. Слава Тобі, Господи!

Ущасливлений цим несподіваним життєвим успіхом, він так розігнався по Бродвею, що на 14-ій вулиці мало не вскочив у нову халепу: ледве-ледвечки бракувало, і був би наш приятель бебехнув своїми двома стами фунтів просто в іншого поліцая, і то, уявіть собі, на перехресті, на червоному світлі!

В останньому, спасенному моменті ледве затримався!

— Що таке зі мною діється? — промимрив друг Селеп'юк і витер хустинкою холодний піт з чола. — Мала хвилька, і був би заробив свіжий тікет на два доляри за неправильний перехід вулиці ... Ну, видно, Боже Провидіння таки має мене в своїй опіці. В кожному разі, як би воно не було, сім долярів є в кишені.

Коли наближався до Народного Дому, то був такий радісно-збуджений та схвильований тими двома випадками, що навіть не дуже це його пригнобило, як до нього приступила дівчинка і чемно попросила купити за „кводра" лотерійний бльочок на будову нової школи.

Першим його відрухом було купити аж два бльочки, бо ж фактично сьогодні він міг собі на це дозволити з легкої руки, „заробивши" недавно начисто сім долярів. Він уже сягнув був до кишені, вже стиснув у кулаку півдолярівку, але раптом подумав — ні! Що ж це я роблю? ... В мене ж нині щасливий день — самі гроші лізуть в кишеню, то навіщо псувати собі настрій і добре самопочування цим, до речі, хоч і дрібним, але зайвим видатком?

— Вибачай, дитинко, — промовив батьківським тоном, — але якраз тепер не маю дрібнячків. Може, колись, іншим разом, га?

— Дякую, прошу пана, — вклонилась дівчинка і пішла з бльочками до іншого патріота.

Десь на душі друга Селеп'яка тихесенько защеміло-скільчилось ще одне зеренце тріюмфу ...

— Значить, як досі, я заробив начисто сім долярів з половиною! — сказав сам до себе наш приятель. З тієї радісної нагоди сів коло бари і пропив десятку.

Вол. Дорошенко

ГОГОЛІВСЬКІ ТИПИ НА УКРАЇНІ

II. Наші сусіди:

„Панич" Мудрий, — „Шкарубкий", — „Катерина Велика". — „Дик". — Дядько Єгор. — „Лимонад" Степанович та інші.

Страшна реакція, що запанувала в Росії після вбивства царя Олександра II, скувала в цілій царській імперії всяку живішу думку, не говорячи вже про поступову громадську діяльність. З особливою силою розпаношилася вона на Україні, що стала ареною посиленої русифікції. Українське друковане слово було проскрибоване й українська книжка стала великою рідкістю, український театр на Україні заборонено.

Громадське життя завмерло, зокрема на провінції, яка обернулася в застояне болото, в якому виводилися типи, що цілком нагадують гоголівських персонажів. Це болото всмоктувало й людей інтелігентних, які опускалися й дивачіли. І знову воскресли на Україні — Ноздрьови, Чичикови, Плюшкини, Манилови та Коробочки.

Чимало їх і їм подібних типів було і в тому кутику Полтавщини, де я зростав і приходив до свідомости.

Нижче оповім про кілька таких типів, що їх мені довелося пізнати.

1. „Панич Мудрий"

Почну з близького до нас сусіда, заможного дідича, що жив недалеко від нашого села на своєму хуторі, якого селяни звали „паничем Мудрим", перекручуючи по-своєму його російське прізвище Мудров. Нижче я й називатиму його таки „Мудрий", бо не виключене, що це колись було прізвище його предків.

Людина з університетською освітою, що займала посаду мирового судді, а пізніше, із скасуванням Олександром III-ім інституту виборних суддів, посаду призначуваного адміністративною владою т. зв. „земського начальника", до того ж багата (мав 100 десятин доброї землі), був пан Мудрий особою значною і впливовою в нашій околиці. Не зважаючи на те, що був він людиною немолодою, був неодружений, тому селяни й звали його „паничем".

З моїм батьком і взагалі з нашою сім'єю був він у гарних відносинах. Батько мій, бувши студентом київського університету, підготовляв його до гімназії. Тут мушу відхилитися трохи набік і оповісти із слів чи то батька, чи тітки, чи самого Мудрого, як відбувалося колись вирядження панича до гімназії.

В тих часах гімназії поблизу не було, і треба було везти панича до Києва, а що залізниці тоді ще також не було, то пани їхали кіньми в колясці, а за ними на двох возах, запряжених волами, везли виряд майбутнього учня — одіж, білизну й різного роду продукти: муку, картоплю, яйця, сало, домашню птицю, підсвинка, ну, й печене й варене у великій кількості, щоб панич мав усього під достатком на далекій „чужині".

Розуміється, така подорож тривала яких два тижні, переривана час від часу попасами. А коли панич вертався додому на вакації вже студентом, то й тоді подорож була не легка, особливо, якщо здому не прислано коней. Жидівські шкапи ледве пленталися, і, щоб спонукати їх до швидкого ходу, візник підкладав їм під хвости кропиву, а то й підпалений папір.

Скінчивши правничий відділ київського університету, осів Мудрий у родинному маєтку і довгі роки служив, як я вже згадав, мировим суддею, а потім — земським начальником. Чомусь він замолоду не одружився, хоч був не бридким чоловіком, а до того заможним. Здається, на перешкоді цьому стали його відносини з гарною молодицею, яка служила в нього за наймичку і від якої він придбав сина.

Очевидно, це була публічна таємниця, і тому панночки не хотіли за нього йти заміж. Залицявся Мудрий і до моєї гарненької тітки, наймолодшої сестри моєї матері, що часто влітку у нас гостювала, але дістав і від неї гарбуза, либонь з тієї самої причини.

Так парубком він і лишився, а з роками став правдивим Обломовим, розтовстів і опустився. Провадив сидяче життя, мало де бував, хіба коли-не-коли у знайомих, або їздив до повітового міста в особистих чи службових справах, або — це було дуже рідко — й до Полтави, коли його викликав губернатор. Навіть з хати рідко коли вдень виходив, хіба під вечір — трохи пройтися, бо допізна сидів над своїми судовими чи економічними спра-

вами, пізно вставав, пізно снідав, обідав і вечеряв. А смачно поїсти він дуже любив, і обід звичайно тривав з дві години та був змістовний. Його господиня вміла смачно готувати.

З роками став Мудрий у нас справжнім лихварем. Маючи добрі доходи з своєї економії і гарну урядову платню, він не тримав грошей у банку, тим більше, що банк був тоді лише в Полтаві, і треба було спеціяльно туди їхати, а позичав людям — панам і селянам на процент або під застав.

Сидячи в своєму кабінеті, що правив і за спальню, снував Мудрий звідти, як павук, свої сіті на всі боки, обплутуючи ними окремих людей і цілі міста. Позичаючи гроші на векселі або під застав, мало не всі повітові міста на Полтавщині, включно з самою Полтавою, належали властиво йому, бо будинки були в нього в заставі.

Мій батько по своїй доброті був неодмінним ручителем при позичках селян, бо, коли сусідній селянин хотів позичити в Мудрого грошей, той домагався звичайно поруки „пана доктора" (мій батько був земським лікарем). „Іди, — казав він позичальникові, — до доктора. Коли він поручиться за тебе, то позичу". Батько ж ніколи не мав серця відмовити, хоч не раз мав через це неприємності, коли позичальник залягав із сплатою, а Мудрий спрямовував свої претенсії до батька, усно або листовно.

В гості до Мудрого їздили самі мужчини. Дами не бували в нього з уваги на його неоформлені відносини з своєю служницею. На Михайла — звали його Михайлом, по батькові Дмитровичем — він улаштовував у себе гучні іменини, на які з'їздилися пани й полупанки з усієї околиці. Але його господиня не показувалася.

Все це змінилося, коли попідростали хлопці — було їх два, мої ровесники. Мудрий найняв їм учителя, який мав підготовити їх до гімназії. Був це закінчений гімназист, який, мабуть, з браку засобів не поступив в університет, а заробляв як домашній учитель. Звали його Сергієм Михайловичем. Батько умовився з ним, що вчитиме й мене. Жив він на хуторі у Мудрого, а вечерами приїздив до нас учити мене. А що навесні, коли танули сніги, або восени під час великих дощів переривалася комунікація між хуторами і нашим селом, бо балку між ними геть заливала наша річка, яка мала пишну назву „Многа", але влітку майже пересихала („річка Многа, та води немного, горобцям по коліна", — казали селяни), — то я тоді, звичайно, проживав на хуторі й дуже заприязнився з хлопцями Мудрого. Часто навіть за погоди бував на хуторі — ходив туди вчитися. А коли ми стали гімназистами, то на вакаціях я дуже часто перебував на хуторі, куди мене тягнуло непереможною силою до своїх приятелів.

Очевидно, і Мудрівські хлопці почали бувати у нас, і так з року на рік наша приязнь щораз затіснювалася, а заразом збільшувалося й наше молоде товариство їхніми й моїми товаришами, товаришками моїх сестер, взагалі сусідньою молоддю.

Тоді то й наші пані почали бувати в гостині у Мудрого, не цуралися вже його господині, що стала тепер називатися Онисія Яківна. Адже була вона матір'ю інтеліґентних хлопців, які могли бути доброю партією для їхніх дочок. Тепер приїздила до Мудрого і привозила своїх дорослих дочок одна з його сестер, що, виїхавши з хутора після одруження, не бувала вже у брата.

Так Онисія Яківна ввійшла через своїх синів у товариство наших дам і почала бувати як у нашій хаті, так і в інших „домах", де були наші товариші й товаришки.

Живучи на хуторі, я добре пізнав усіх його мешканців — і панів і селянських дітей, з якими бавився. Придивився й до пана Мудрого, тому спочатку спинюся на його особі.

Що особливо мене дивувало в нім, це його забобонність. Хоч був він людиною освіченою, проте поділяв усі забобони, що панували між простими людьми. Здається, навіть у більшій мірі, ніж самі селяни. Мабуть, був це вплив його матері, яка при своїй твердій і самовладній вдачі була дуже забобонна.

Звали її Версонія Яківна. Такого імени в православних святцях нема. Охрещено її так з волі її матері, що дуже любила читати французькі романи. В якомусь з них, чи не Єжена Сю, так звалася героїня, яка дуже припала до вподоби чутливій поміщиці. І от, коли в неї народилася дочка, вона постановила назвати її Версонією. Покликаний священик відмовився дати дитині таке ім'я, виправдуючись тим, що такої святої Православна Церква не знає, але владна і вередлива пані й слухати не хотіла, а що була людиною впливовою й могла багато зашкодити бідному попові, то той вволив її волю.

Часто перебуваючи на хуторі, я часом їздив із своїми товаришами та з їхнім „дядьком", як вони називали Мудрого, десь по-сусідству і мав нагоду спостерігати його забобонність.

Так, коли дорогу перебіжить кіт, особливо

чорний, або заєць, „дядя" завжди велів кучерові завертати назад. Коли ж дорогу перейшла жінка з порожніми відрами, він велів зачекати, поки вона не повернеться з повними, і тоді казав їй перейти дорогу. Так само завертав назад, коли натрапляв на похорон. Смерти Мудрий дуже боявся і не любив, як і Микола Вороний, щоб питалися, скільки йому років.

Зустріч у дорозі з духовною особою теж не віщувала нічого доброго. Мабуть, цей забобон був пережитком дуже давніх, ще поганських часів, коли наші предки жахалися таємничої сили своїх жерців.

Мудрий уважав себе за російського патріота-монархіста й консерватора, покликаного „блюсти" (піддержувати) „устаї" (основи) російської державности. Належав він у нашому повіті до ретроґрадного табору, що поборював табір ліберальний, який стояв за поширення земського самоуправління і взагалі за поступові реформи.

Передплачував російську консервативну газету „Гражданін", що її видавав у Петербурзі князь Мещерський. Дуже любив виголошувати з патосом „великий" титул російських імператорів, в якому перечислялися всі пограбовані московськими царями землі, та був, кажу, ревним ісповідником основ царської державности — „православія, самодержавія й народности", розуміється, російської.

Але це належало більше до теорії, як до практики — тут зводилося все до оборони поміщицьких прав і привілеїв. Російський патріотизм не стояв йому на перешкоді пересипати свою мову українізмами. Особливо любив Мудрий уживати, звертаючись до співрозмовців, вислову „мій голубе" тощо. Російську мову, що нею говорив сам та інші наші пани-малороси, вважав за чисту й досконалу, єдиноправильну і думав, що нею говорить уся Росія, тому глибоко розчарувався, побувавши одного разу в Москві. Було це либонь тоді, як уряд, замість мирових суддів, завів земських начальників, і Мудрий, дістави цю посаду, мусів поїхати до Петербурга „представитися" міністрові внутрішніх справ, що став тепер його найвищим начальством. Отож, у переїзді через Москву до Петербурга відвідав він і преславну „білокаменну", як називали москалі свою колишню столицю, звідки пішло „собираніе русскої землі, себто завоювання не тільки північно-російських, але й України, Білорусії та інших, зовсім не „русских" земель.

Жива мова природних москалів, яку він почув з уст москвичів, передусім „ізвощиків" (візників), продавців у крамницях тощо, зовсім не припала йому до вподоби. Він обурювався на москвичів, мовляв, вони спотворюють „русскій язик". А москвичі мусіли й самі немало дивуватися, чуючи дивну для них російську мову пана Мудрого, що говорив з українським наголосом на „г" та вживав до того свого привичного вислову „мій голубе", завзято торгуючись з купцями в крамницях.

Зазначу ще, що Мудрий любив пожартувати і своїм знайомим, очевидно, поза очі, причеплював жартівливі прізвища. Так мого дядька Якима завжди називав „Якимахою", другого — Ісаака — „Ісачком", одного малозаможного поміщика, на ім'я Леонід Степанович, звав „Лимонадом" Степановичем і т. д. Певний непохитности існуючого ладу, любив добродушно пожартувати з нас, коли ми, ставши студентами, піддалися радикальним подувам, називаючи нас „генералами революції". Але мушу сказати, що він робив це без жодної злости, не так, як „Якимаха", який погрожував під моєю адресою, що „Володю (себто мене) повісять". Якимаха був злісний ретроґрад і відзначався своєю ворожістю до „підривателів основ", яких готов був сам вивішати. Він був твердим охоронцем ладу і, ставши земським начальником, немилосердно поров селян за будь-що різками. Був він від природи людиною недоброю, вдачі холодної, а, втративши дружину, що вмерла при породі, жінку дуже добру, яка стримувала його норови, ставав з роками ще суворішим і безоглядніщим охоронцем існуючого ладу. Був високої думки про своє дворянське звання, а на селян дивився як на худобу. За цю його вдачу не любив його ніхто — ні селяни, ні навіть пани. До речі, як це не дивно, при своєму російському патріотизмі збирав матеріяли, що доводили споріднення його з гетьманом Петром Дорошенком.

Тут не місце оповідати, як проводив я час з своїми хутірськими товаришами за наукою й бавлячись разом з ними та з місцевими селянськими хлопцями — Хведором, Никоном, Давидом та іншими. Можу сказати тільки, що був це, мабуть, найщасливіший час у моєму житті, якщо поминути зовсім не педагогічну поведінку з нами — мною і моїми товаришами — нашого вчителя, Сергія Михайловича, який за будь-що добре давався нам у знаки. Тож я завжди з приємністю бував на хуторі, особливо влітку. Мене аж поривало тоді до своїх приятелів, але я міг піти тільки з дозволу батька. Батько ніколи не забороняв іти, але зате я мусів з'їсти скибку хліба з маслом. А це була для мене не абияка жер-

тва, бо Мудрий любив страви, готовані на салі, і я, часто проживаючи в нього, привик до сала, а масла не переносив. Але охота піти на хутір перемагала нехіть.

На хуторі було де бавитися: чи в хованку на току поміж стиртами збіжжя й соломи, чи в діброві, чи нишпорячи на горищах у коморах, де стояли скрині сестер Мудрого, що, як виїхали, так про них і забули. Тимчасом ці скрині порозсипалися, віка повідставали, і ми з цікавістю почали досліджувати, що в них є. Знайшли, між іншим, книжки: заборонені твори Пушкіна, де були його непристойні вірші й богохульна поема „Гавриліяда", і що для мене було найцікавіше — кілька популярно-наукових брошур українською мовою, виданих у Києві в 70-их роках: про небо й землю (популярна астрономія), про звірів тощо. Тепер вони були білими круками, а нових видань цензура не пускала. Ці брошури зробили на мене велике враження, бо про існування книжок, писаних українською мовою про речі вищого порядку, коли поминути „Енеїду" Котляревського й лубочні видання українських співаників, я й не підозрівав. Вони, поряд з Гоголевим „Тарасом Бульбою" і Пушкіновою „Полтавою" будили національну свідомість. Вони заперечували твердження наших змосковщених панків, що українська мова — це мова мужицька, простацька, спотворена говірка російської мови, нездатна до культурного вжитку.

Так, перебуваючи в домі російського патріота, набирався я української свідомости. Спочатку несвідомо, під впливом товаришування з простими хутірськими хлопцями, з якими доводилося розмовляти „по-мужичому" й так на практиці вчитися рідної мови, а, завдяки згаданим брошурам, ця етнографічна підсвідомість починала оформлюватися — очевидно, поволі — в повне національне освідомлення, наперекір усім тим несприятливим обставинам, в яких доводилося зростати, і людям, серед яких доводилось обертатися.

(Продовження буде)

Примітка Редакції: У І-му розділі спогадів Вол. Дорошенка („Овид" ч. 2 за лютий 1959) трапилися такі помилки:

Ст. 21, колонка 1, рядок 14 згори:
замість фершана — має бути фершала

Ст. 22, колонка 1, рядок 19 і 30 згори:
замість найняти — має бути понятих (присяжних)

Ст. 23, колонка 2, рядок 11 здолу:
замість такої риської — має бути товариської.

ЗАМІСТЬ $ 38.90 ЛИШЕ ЗА $ 33.90

на сплати по одному доларові тижнево можете придбати тепер

комплет видань Видавництва М. Денисюка

22 дотепер видані книжки в твердій оправі з позолоченням

Леся Храплива

ВІДВІДИНИ

— Ой, пані Асечко, моя кохана, добре, що я вас хоч дома застала! А то ви щораз то на засіданні, то на сходинах, то на якомусь комітеті!..

— Прошу, прошу, пані Сясю, заходьте, розгостіться!

— Бо знаєте, коли в кого яке нещастя, то найкраще виговорити все перед кимсь, а тоді хоч легше стане!

— А яке ж це у вас знов нещастя?

— Хоч би й не згадувати! Плачу, цілими ночами не сплю! Сьогодні вже три порошки проковтнула — і ще голова болить!

— А що ж таке сталося?

— Та звісно — діти!

— Може, не під ніч кажучи, хвореньке котре?!

— Ще цього бракувало! Здорові, як горіхи, тільки годі з ними до ладу дійти!

— Все ще пальма?

— Ого, пальму та порцеляну я вже давно переболіла! Після пальми прийшли ще патики в машині до прання, а потім відчинений кран при ванні, що аж на сходи вода розлилася, а потім всі мої панчохи позав'язувані на кущах у городі ...

— А що ж саме тепер сталося?

— Багато часу! От веду я свою Віруню в садочок. Кажу вчительці: „Мі вері соррі", — кажу, — що моя дитина не говорить по-англійськи. А коли трохи й говорить, бо на вулиці в других дітей чула, то може ексент не такий, як вам подобається ... Та коли ж учити, — кажу, — коли й самим ніколи навчитися ... — а сором мене аж палить, що аж йой! — .. як вміємо, так і говоримо дома, — кажу.

— Я й знала, що так будете говорити! А вона що на те?

— Ой, якби ж ви знали! Каже мені: — Добре робите, що дома вчите говорити дитину мовою своїх батьків. По-англійськи навчиться говорити ще і в садочку, і в школі, а свого рідного може навчитися тільки завдяки вам ... Знатиме більше мов, — більше матиме з життя.

— Розумна якась трапилася!

— Та коли ж бо це ще не кінець!

— Що ще казала?

— Я чувала, що у вас є й окремі школи, де вчать дітей української мови, історії, літератури ...

— І я чувала! — кажу, а серце так і стискається, мов після „інстант"-кави! А вона мені тоді просто з моста: „Ця ідея дуже мені подобається. Певно ваш старший хлопчина теж туди ходить!"

— А ви що на те?

— Та що ж було казати? Пані Асечко, єдина, хіба ж не знаєте, як приїхали ми босі та голі, то ж треба було спершу вдягнутися пристойно, потім телевізор купити, потім хату та авто ... Де ж тут було грошей настачити?

— Ну, але ж тепер може вже не так круто в вас, то може б якраз ...

— Хотіла, я хотіла, пані Асечко, думаю: хоч би і з банку прийшлося гроші виймати, то таки пішлю! Сама ж учителька казала!

— То й нічого не стоїть на перешкоді!?

— Так і я думала! Кажу хлопчиськові — а він ані руш! Каже: всі мої ровесники вже цілі роки вчилися, знають уже все, а я що, туманом буду поміж ними?!

— Добрий день, пані добродійці! Мамочко, будь ласка, перепитай мене віршик на завтра до школи!

— Хіба ж не бачиш, Івасю, що в мене гості? Перепитаю тебе опісля, а тепер вчися ще чого іншого.

—Коли ж ... коли я вже все вивчив на завтра, а Славко просив мене, щоб я обов'язково прийшов, бо на його Січі гармати не хочуть держатися ...

— На якій Січі?

— Та то вони, пані Сясю, побудували собі модель Запорозької Січі. Точнісінько вам скопіювали з Грушевського! З патичків, з плястеліни ... А що вже мене намучили, щоб я їм козаків шила ...

— О це дуже гарно! Що десь ти, Івасю, маєш терпеливість до цього!

—Мушу, прошу пані, бо „Тури" мають ще кращий! Мамочко, то можна сказати вірш?

— Та вже говори, якщо недовгий. Дай мені книжку!

— Це звідсіля — і досі завдав учитель:

Учітеся, брати мої!
Думайте — читайте,
І чужому научайтесь, —
Свого не цурайтесь;
Бо, хто матір забуває,
Того Бог карає ...

(Закінчення на стор. 30)

ДИСКУСІЙНИЙ ВЕЧІР „ОВИДУ" у Вашінґтоні

Репортаж про мій перший побут у Вашінґтоні в попередньому числі „Овиду" був присвячений Конґресові УККА. Цим разом хочу зробити ще доповнення особистого й професійного характеру.

За час трьох днів першого побуту у Вашінґтоні, я вперше від п'ятнадцяти років цілковито не відчував чужини. Докладніше, я почував себе наче в Полтаві, Києві, на Покутті чи у Львові.

Із найбільшим вдоволенням гостював я кожного дня у знайомих ще з Австрії двох шляхетних полтавок: дружини покійного проф. Ф. Пошивайла та його розкішної доні Інни. Покійний проф. Пошивайло співробітничав — читав свої статті ще в моїй „живій" „Гутірці" в Інсбруці, а пізніше активно співпрацював в „Овиді". Його доня Інна також приймала участь в „Овиді", з якого її один настроєвий нарис мав найбільше передруків. Вона була популярна не тільки між нами в Австрії та Німеччині й тепер у ЗДА, але її милий голос через „Голос Америки" дорогою етеру доходить також поза залізну заслону до нашої Батьківщини. Через особисті зв'язки гостинних полтавок мав я змогу ввійти в коло місцевої вашінґтонської української аристократії. Зокрема залишиться на довго в моїй пам'яті побут у нашого вченого, голови місцевого відділу УВАН, проф. Ол. Повстенка.

В його домі справжня столична атмосфера, але не американсько-вашінґтонська, а українсько-київська. Цей дім українського вченого, з науковою робітнею і бібліотекою та з великою прийомною кімнатою, що в ній відбуваються збори УВАН. Тут мав я честь також відбути дискусійний вечір „Овиду".

Не буду писати, про що я говорив на цьому вечері, лише подам за „Свободою" деякі голоси з дискусії:

„Після доповіді відбулася дискусія — обговорення „Овиду". В дискусії звернено увагу на те, що „Овид" з перенесенням до ЗДА багато виграв. Бракує в ньому ще мистецької частини. Лицем журналу не мусить бути політичне кредо й треба берегтися перед політичними дебрами. Хочеться бачити в журналі матеріяли з нашої давнини та історії, бо на них будується світогляд нової людини. Це думки **проф. Ол. Повстенка.**

Проф. П. Одарченко дораджує пропаґувати українське народне мистецтво, але поборювати халтуру й примітивізм. Треба вітати ініціятиву повного видання Творів Шевченка, але треба його реалізувати з нашими видатними шевченкознавцями, зокрема з текстологами. Видавництво повинно звернути увагу на гідне відзначення річниці Лесі Українки — 1963 і Михайла Коцюбинського — 1964 року. Проф. Одарченко дораджує цілу низку авторів, що могли би причинитися до розбудови журналу.

Ред. Дм. Корбутяк одобрює засаду не в'язати журналу з одною партією, бо партійний ярлик заломив би його, та поділяє думку, що рівень мистецьких творів і літературної критики залежить від наявности талантів. Добра публіцистика оживлює журнал. Дораджує робити в кожному числі резюме змісту в англійській мові.

Інж. В. Потішко вважає, що журнал найбільше виграв, що не пішов на політичну однобічність. На жаль, картина консолідації не є ідилічна. Політичні середовища помітно спрощуються в примітивну масу для маніфестації. Інтеліґенція туди не пішла й не приймає участи в політичній грі й залишається поза гарячковими політичними середовищами й це відбивається також на УККА. Дораджує видати збірник творів Ол. Олеся.

І. Титаренко, київський видавець з 1910 років, вітає видавця на чужині. Прикладами з своєї видавничої праці звертає увагу, що праця видавця на рідних землях все могла бути видайнішою, бо відбувалася вона в інших умовинах. Контакт з читачем — це важлива справа.

Арт. мал. М. Григоріїв проаналізував графічну сторінку журналу. „Овид" як і всі інші журнали зовнішньо такі самі, як були журнали 20 років тому, покутує в них перестаріла стандартна техніка, тоді коли легко можна наблизити журнал до форми західніх журналів, чого доказом можуть бути два числа „Овиду" оформлені Б. Крюковим.

Дискусію закінчила молода авторка **Інна Пошивайло** порадою, що журнал і видавництво виграють найбільше перенесенням свого осідку з Чікаґа до Нью-Йорку."

Кожний Читач сам завважує між рядками критичну аналізу журналу і погодиться з думкою суворого критика д-ра М. Овчаренко, що вона її висловила в Чікаґо після прочитання перебігу цієї дискусії: „Панове у Вашінґтоні повелися з вами дуже чемно, пізнати, що ви мали до діла з джентлменами".

СЕРЕД КНИЖОК

Олена Кисілевська: 1) ПО РІДНОМУ КРАЮ. Накладом Степана Душенка. Бофало 1955. 8⁰, стор. 182. — **2) ЛИСТИ ЗНАД ЧОРНОГО МОРЯ.** Передрук видання: Коломия 1939. 8⁰, стор. 177.

Покійна сенаторка Олена Кисілевська, відома західньо-українська громадська діячка, зокрема на полі українського жіночого руху, полишила по собі поважну літературну спадщину, зокрема описи своїх подорожей по Україні й чужих землях — Швайцарії, Швеції, тощо. Згадана вгорі книжка — це вибір чи то окремих розділів, чи то цілих нарисів з її описів подорожей по Гуцульщині, Поліссю і Наддніпрянщині, виданий із нагоди 85-ліття авторки.

Видання, до речі чепурне, здається, не зверталу на себе належної уваги, не зважаючи на свою вартість, зокрема для молодшого покоління, що виросло поза межами України, рідного краю їх батьків.

Писані гарною мовою, з безперечним літературним хистом нариси О. Кисілевської можуть бути особливо корисні при навчанні географії України, як живі, перейняті бистрою спостережливістю ілюстрації до відповідних частин опису рідного краю.

Але книжка має й самостійне значення, як літературний твір, і її з приємністю й користю прочитає й дорослий читач. Нічого вже й говорити, що „По рідному краю" повинно бути передусім у кожній хаті, де є діти в шкільному віці. Адже ж батьки повинні дбати, щоб їх діти знали край, звідки вони родом.

Збірка складається з 18 нарисів, де авторка описує свої мандрівки по різних сторонах великої української землі: побувала вона й над Чорним Морем, в Одесі і Криму, і в Києві й на Шевченковій могилі, і в Кам'янці Подільському, і на Гуцульщині й на Поліссі. Описує свої враження з бачених сторін, свої зустрічі й розмови з людьми, їх побут і звичаї.

Попереджує збірку портрет О. Кисілевської та вступне слово О. Воронина про авторку та її книжку.

Дуже добрим додатком до „По рідному краю" є друга книжка О. Кисілевської **„Листи знад Чорного Моря"**, передрук коломийського видання 1939 р., без зазначення місця й дати передруку, що появився вже в ЗДА.

Видання теж чепурне, на доброму папері, з багатьма ілюстраціями, що дуже оживляють оповідання. Ведеться воно у формі листів до сина з тих місцевостей, що їх авторка відвідувала в часі своєї подорожі.

Починається книжка з опису перебування в одному селі на Басарабії (ст. 5-66), звідки мандрівниця подалась до Туреччини — „В дорозі до Царгороду" — побувала в Констанці (67-82), потім у Царгороді (83-177), де їй за чичероне був сотник Забіла з дружиною Катериною й синком Петрусем, що осіли в Константинополі.

І ця збірка читається з приємністю й інтересом, бо авторка вміє оповідати цікаво й барвно.

Хотілося б, щоб обидві ці книжки покійної нашої діячки не залежувалися на книгарських полицях, а робили корисну службу в українських сім'ях.

В. Дорошенко

Астольф де-Кюстін: ПРАВДА ПРО РОСІЮ. Опрацював О. Мерчанський, передмова Д. Донцова. ЛВУ Торонто 1958. Сторін 196, ціна $ 2.00.

Уже надзвичайно глибока й переконлива передмова відомого своїми блискучими статтями і вдумливими творами автора „Націоналізму" дає величезний і цікавий матеріял для міркування. Оскільки ж мова йде про саму працю, то вона викликає заслужений подив, вражаючи кожного як винятковою спостережливістю маркіза де-Кюстіна, так і невблаганною логікою його висновків і тез. Саме нині, коли знову московська імперія стоїть упоперек шляху мирного розвитку людства, коли вона під заслоною облудних фраз про мир готує всьому ще вільному світові долю вже поневолених народів, ця книжка є однією з найактуальніших книг. Правда, може в нинішній час зматеріялізована і збухгалтеризована свідомість читача більш шукає конкретних фактів і чисел, ніж історичного узагальнення, але кожна поважна людина не може заперечити величезної ролі аналізи, психоаналізи і синтетичних висновків з поодиноких фактів, а з цього всього й складається основа праці де-Кюстіна.

Властиво, заголовок не цілком відповідає змістові книжки, бо це не переклад кількатомової праці маркіза, а лише огляд, ілюстрований великою кількістю цитат і цілих уривків. Отже, це, властиво, є книжка О. Мерчанського „Маркіз де-Кюстін про Росію". Мерчансь-

кий відзначається, як видно з цієї його праці, не абиякою ерудицією і глибоким знанням російської літератури, історії, духовости. Він з винятковою цікавістю не лише знайомить нас з думками де-Кюстіна, але й своїми увагами підказує читачеві правильне розуміння поглядів маркіза і його спостережень та висновків.

Власне, О. Мерчанський, підкреслюючи постійно важливість мало не кожного твердження де-Кюстіна **для наших часів,** тотожність московської царської політики з большевицькою, робить книжку надзвичайно актуальною. Спеціяльно ж для широких кіл українських читачів цікавий, уміщений у кінці книжки, „додаток" О. Мерчанського „Кюстін і автор „Мертвих душ" (26 стор.), звідки довідуємося про невідомі широкому загалові зв'язки між М. Гоголем та ... царським двором і шефом жандармерії. Також цікаві для наших „москвофільствующих" інші додатки, де назбирані подібні до де-Кюстінових погляди на москвинів та їх імперію визначних московських діячів і письменників. Прикро лише вражає, що коло мови О. Мерчанського „походила" рука „мовного редактора", яка в багатьох випадках „совєтизувала" мову праці всупереч її духові та намірам автора. Там знайдемо і „панівні", і „недоліки", „глибинно-порочні", „розповідь"; де українська мова „поглиблено" покалічена і де не один ворог де-Кюстіна може „лікувати", бачачи, що вже українці не відрізняють „вмершого" від „вмерлого". Подібних «перлин» є більше і вони, без сумніву, не належать О. Мерчанському.

Однак, велика вартість самої праці заступає перед нами всі її дрібні огріхи (по-совєтськи — „недоліки", цебто „нєдочоти").

Р. Паклен

ВІДВІДИНИ

(Закінчення із стор. 27)

— Пожди, не „млинкуй" так, бо не можна зрозуміти!

Чужі люди цураються,
В хату не пускають,
Свої діти, — як чужії, ..

— Добре вже, добре, я бачу й так, що вмієш! Тільки запам'ятай — треба говорити поволіше! Ну, прощайся і біжи!

— До побачення! Прошу дуже здоровити Микольця!

— Ой, пані Асечко, та то аж за серце хапає, як ваш Івасик красно деклямує! Коли б так і мій Микольцьо ...

— Постарайтеся, то буде!

— Постаратися — то вже я постараюся! Сама ж учителька казала! Мало того: мусить піти до нашої школи, хоч уже й рік почався! Мусить, — а не схоче, то так драбові шкіру сперу, що не сяде, ковбой якийсь останній ... хоч у цій країні і нема такого звичаю ...

УВАГА! УВАГА!

СЛУХАЙТЕ УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКУ РАДІОПЕРЕДАЧУ В ЧІКАҐО

кожної суботи від год. 2 — 2.30 по полудні
на радіовисильні W O P A 1490 AM or 102,3 FM
якої дикторами є: М. Сливка і М. Павликович

У програмі: Політичний огляд подій з коментарами, вісті з України, хроніка з українського життя на чужині, оголошення купців і промисловців, музичні авдиції і т. п.

У справі замовлень оголошень і побажань звертатися на адресу:

Марія Сливка
2201 W. Rice St.
Chicago 22, Ill.
Phone: HU 6 3705

М. Павликович
2300 W. Superior St.
Chicago 12, Ill.
Phone: BR 8 1033

Українська друкарня МЕТРОТАП ПРІНТІНҐ КО.

2049 В. Чікаґо Евню, Чікаґо 22, Ілл.

Тел. SE 3 3007

приймає замовлення на всілякі друкарські роботи і виконує їх скоро та дешево

ДЕРЖАВУ ЗАВОЙОВАНО--НАЦІЇ НЕ УПОКОРЕНО!

Під цим кличем видав Український Музей у Клівленді, заходами й засобами невтомного керівника Філателістичного Сектору Музею п. Степана Кікти, розкішну серію марок для відзначення 40-річчя Листопадового Чину. Діяльність Філат. Сектору Українського Музею в Клівленді має за собою вже поважний дорібок. Свою працю в цій ділянці започаткував Музей 1956/1957 р. випуском пропам'ятної серії марок, бльоків і особливих коверт у століття народин і сорокліття смерти Івана Франка — Каменяра і Мойсея, а потім у 1958 р. випуском ювілейної серії марок, бльочків, коверт і листівок з нагоди 100-річчя чудесних поява Богоматері в Люрді, з промовистим епіграфом „Пресвята Богородице, Непорочно Зачата, Царице України, захисти наш народ!"

Видана тепер серія марок під назвою „Листопадовий Чин" перевищує своїм об'ємом та незрівняною красою все, що досі появилося в українській філателії. Рисунки марок у виконанні мистця Ю. Воланюка зображують три головні постаті листопадового зриву. Очолює д-р Евген Петрушевич, Президент, а згодом Диктатор ЗОУНР, потім перший прем'єр ЗО УНР д-р Кость Левицький та врешті полк. Дмитро Вітовський, реалізатор листопадової революції, а згодом Міністер Військових Справ ЗОУНР. Дальшу тему рисунків становить герб міста Львова, стилізований на зразках XVI століття, та відзнака Української Галицької Армії. Біля марок розташовано в аркуші три різні причіпки — дві з початковим текстом проклямацій Української Національної Ради, оприлюднених 1. XI. 1918 р. у Львові, та третя з першим надруком української державної пошти, зробленим на австрійських поштових марках у Львові 20. XI. 1918 р. Всі марки серії зроблені гарними, тонко згармонізованими барвами, в одностайному обрямуванні на мотивах стилізованої калини, з кремовим піддруком. Під кожним рисунком пояснювальний текст, угорі напис „Листопадовий Чин" і тризуб. Марки виготовлено на білім, ґумованім папері в перфорованих аркушах по 42 марки в кожному.

Одночасно з випуском пропам'ятної серії марок появилися теж, накладом Музею в Клівленді, особливі коверти з віньєткою мистця С. Гординського, що відтворюють історичну подію визволення західньої вітки українського народу з неволі. Ці коверти разом із марками та залученою хронікою листопадових подій, гарно виготовленою фотостатовим друком, були розповсюджені 1. листопада ц.р. з Філаделфії — міста американських свобід, де якраз збігом обставин відбувалася цього ж дня інтронізація першого в ЗДА українського католицького митрополита Ексц. Кир К. Богачевського. Ці коверти розповсюджено, як першоднівки, т. зв. Фирст Дей Коверс, що було відзначене особливим штемплем. Цього ж дня були розповсюджені поштою ще й листівки — першоднівки з портретом полк. Д. Вітовського, видані в Тулюзі, у Франції, з наліпленими марками клівлендського випуску.

Видавнича діяльність Музею в Клівленді у філателістичній ділянці виявляє чимало матеріяльних і духових цінностей. Випуски Музею, зокрема останній, засвідчують наше історичне минуле й політичні прагнення та утривалюють їх у пам'яті політичної еміґрації, відірваної від рідного ґрунту; розповсюджені між чужинцями, вони дають їм можливість зацікавитися не тільки самими філателістичними зразками, але й подіями, що на них зображені, та для якої мети їх видано.

Вітаючи цю корисну й творчу працю Клівлендського Музею, зокрема його філателістичного Сектору, бажаємо йому повних успіхів, а українське громадянство, передусім комбатантів і молодь, просимо всебічно підтримати цей гарний почин закупом марок і коверт ЛЧ, цих дорогих пам'яток нашого славного минулого. Адресувати треба:

Ukrainian Museum

4231 Wichita Ave., Cleveland 9, Ohio

Микола Ковалевський

„У ДЖЕРЕЛАХ БОРОТЬБИ"

СПОГАДИ — ДВА ТОМИ

Це одно з наступних монументальних видань нашого Видавництва.

Слідкуйте за оголошеннями про його появу!

УВАГА! **НОВА УКРАЇНСЬКА РАДІОПЕРЕДАЧА В ЧІКАҐО** УВАГА!

Організацій Визвольного Фронту (ООЧСУ, СУМА,АП АБН, Т-во к. в. УПА, ТУСМ).
кожної суботи в год. 4.30 — 5 по пол.
на радіовисильні WOPA 1490 або ФМ 102,3.

У програмі: політичні та господарські новини з коментарями, вісті з України, хроніка з українського життя на чужині та літературно-музична частина.

Замовлення оголошень спрямовувати на адресу:

U O of L F

2457 W. Chicago Ave, **JUniper 8-2630** CHICAGO 22, Ill., USA

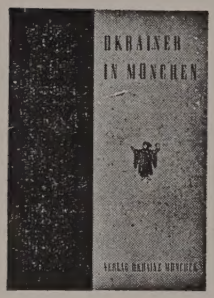

Вже появилася:

Ukrainer in Munchen

I.

з 55 ілюстраціями і вступним словом посадника м. Мюнхен.

Ціна ДМ 12.- або $ 3.-

Замовляти в:

Verlag Ukraine
Munchen
Rumfordstr. 29

„ПОВСТАНЦІ"

Поема ОЛЕКСИ БАБІЯ про трагічну загибіль галицького села під час війни і героїчну боротьбу УПА. Книжка має 180 сторінок друку. Ціна одного примірника — $ 1.75. Книжку можна набути в усіх українських книгарнях.

Українська Радіопередача
М. СЛИВКИ і М. ПАВЛИКОВИЧА
в Чікаґо
Радіовисильня ВОПА на хвилях 1490
Кожної суботи в год. 2-ій пп.

ПОВНЕ ВИДАННЯ ТВОРІВ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

12 томів у твердій оправі

До кожного тому, а також до кожного більшого твору Лесі Українки додано цінні вступні статті найвидатніших українських літературознавців нашої доби: М. Зерова, Б. Якубовського, П. Филиповича, П. Руліна, О. Бургардта (Ю. Клена), В. Петрова, О. Білецького та інших.

Ціна всіх томів з пересилкою $ 24.00

Замовлення слати на адресу:

M. DENYSIUK

2228 W. Chicago Ave., Chicago 22, Ill., USA

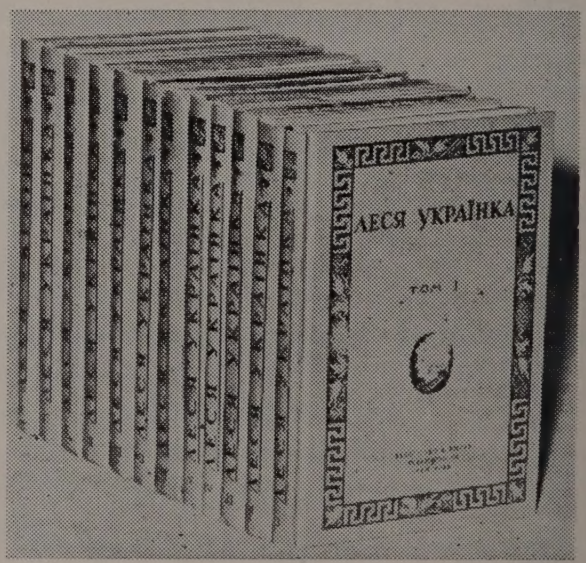

NATIONAL SECURITY BANK of Chicago

1030 WEST CHICAGO AVE.

Він має повне довір'я вкладників і підприємців у Чікаго. Всі його поручають усім, бо знають, що це солідний банк, відомий із усебічних послуг, що їх виявляє однаково великим підприємцям, як і малим вкладникам.

Відкрийте собі ощадностеве конто в нашому банку ще сьогодні і переконаєтеся з власного досвіду, що наш банк — справді солідний банк.

Кожної хвилини служимо порадою в усіх фінансових справах.

Ваші конта забезпечені до $10.000.00.

Наш банк відкритий кожного дня в тижні з виїмком неділь і державних свят.

ЦЕ ВАШ БАНК

NATIONAL SECURITY BANK
OF CHICAGO
CHICAGO AND OGDEN AVENUES

НОВІ ПЛАТІВКИ «ЛОНҐ — ПЛЕЙ»

ВИДАВНИЦТВА «ХВИЛІ ДНІСТРА»

Дві нові платівки «лонґ-плей»: УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ПІСНІ у виконанні ІРИ МАЛАНЮК при співучасти Церковного Хору св. Варвари й симфонічної оркестри у Відні під управою комп. А. Гнатишина і УКРАЇНСЬКІ ЦЕРКОВНІ ПІСНІ також у виконанні Хору св. Варвари й симфонічної оркестри у Відні під управою комп. А. Гнатишина.

Ціна по $4.95 за платівку

Висилаємо також поштою

«CHWYLI DNISTRA» 2391 West 11th Street, Cleveland 13, Ohio

Український кооперативний рух уважає за добре все те, що скріплює націю, як самостійну етнічну цілість серед других народів.

ФЕДЕРАЛЬНА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА

„САМОПОМІЧ“

2351 W. CHICAGO AVE CHICAGO 22, ILLINOIS.
Телефон: HU.9-0520

ПРИЙМАЄ ВКЛАДКИ Й ДАЄ ПОЗИЧКИ

ГОДИНИ ПРАЦІ: Кожного дня (крім неділі) від понеділка до п'ятниці від години 9-ої до 2-ої, в суботу від 10-ої до 1-ої, крім цього, у ВІВТОРОК і П'ЯТНИЦЮ від години 6.30 до 8.30 увечорі.

Розвій свій завдячує в першу чергу великому довір'ю Української Громади, що його здобула собі завдяки солідній і фаховій обслузі.

Кожне ощадностеве конто забезпечене до висоти $10.000 in Credit Union Share Guaranty Corp.
Позички забезпечені до висоти $10.000 in Credit Union National Association

Кооператива виплатила за 1958 рік 3½ % дивіденди.

ВСІ РОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕНЬ

на авта, доми, меблі, домашнє устаткування, від заразливих і звичайних недуг, нещасливих випадків і т. п. Помагаючи собі помагаєте рівночасно Українській Громаді.